

ДОКЛАД

ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТБРАНАТА И
ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

2021

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Увод	3
2. Среда на сигурност	4
3.1. Изграждане на административен и институционален капацитет за управление	6
3.2. Политика на прозрачност и отчетност	7
3.2.1. Антикорупционна политика и институционален интегритет	7
3.2.2. Информационна политика и стратегическа комуникация	7
3.2.3. Контролна и одитна дейност	8
3.3. Разходи за отбрана	8
4. Евроатлантическа сигурност и отбрана, международен мир и стабилност	12
4.1. Европейски съюз – обща политика за сигурност и отбрана	12
4.2. НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност	13
4.3. Контрол на въоръженията и мерки за укрепване на доверието и сигурността	15
4.4. Международно сътрудничество	16
5. Въоръжени сили и отбранителни способности	18
5.1. Съвместно командване на силите	19
5.2. Сухопътни войски	19
5.3. Военновъздушни сили	20
5.4. Военноморски сили	21
5.5. Сили за специални операции	22
5.6. Изпълнение на мисиите на Въоръжените сили	22
5.6.1. Мисия „Отбрана“	22
5.6.2. Мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“	23
5.6.3. Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“	24
5.7. Споразумение за сътрудничество в областта на отбраната със САЩ	25
5.8. Развитие на националните концептуални и доктринални документи	25
5.9. Политика по въоръженията	25
5.9.1. Основни инвестиционни проекти	25
5.9.2. Процедури по доставката и поддържането на въоръжението и техниката	27
5.10. Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори	28
5.11. Технологични, изследователски и развойни проекти	29
5.12. Освобождаване и утилизация на излишни бойни припаси	29
6. Хората в отбраната	31
6.1. Състояние на окомплектоването на Министерство на отбраната и Въоръжените сили	31
6.2. Длъжности в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации	31
6.3. Набиране и кариерно развитие	31
6.4. Военно-образователна система	32
6.5. Социален статус и мотивация	32
6.6. Политика на социално сътрудничество	33
6.7. Военно-патриотично възпитание	33
7. Поддръжка и осигуряване на отбраната	34
7.1. Разузнаване	34
7.2. Логистично осигуряване	34
7.3. Военномедицинско осигуряване	36
7.4. Инфраструктура на отбраната	37
7.5. Комуникационно и информационно осигуряване	37
7.6. Сигурност на информацията	38
7.7. Киберотбрана	38
7.8. Военно-географско осигуряване	39
7.9. Военна стандартизация, сертификация и кодификация	40
7.10. Търговски дружества на Министерството на отбраната	40
8. Изводи	41
9. Новата среда за сигурност след началото на войната на Руската федерация против Украйна	43
10. Направления за работа в средносрочен план	45

1. УВОД

Докладът за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България е разработен съгласно чл. 23 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. Документът съдържа оценка на състоянието на българските въоръжени сили и изпълнението на задачите в областта на отбраната. Той представя на Народното събрание и българското общество отчет за постигнатите резултати в сферата на отбранителната политика през 2021 г.

Отбранителната политика се осъществяваше в съответствие с Конституцията, законите и стратегическите документи в областта на сигурността и отбраната, с което се осигури приемственост в национални цели и приоритети и при изпълнение на поетите ангажменти в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС.

С решение на Народното събрание беше приета Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2032¹ (*Програма 2032*), разработена в резултат на проведения през 2019-2020 г. Стратегически преглед на отбраната. С Програма 2032 се определя стратегическата рамка и основните параметри на отбранителната политика и изграждането и поддържането на адекватни на рисковете и заплахите отбранителни способности на Въоръжените сили до 2032 г., а в някои направления и отвъд този хоризонт.

Програма 2032 е основа на „План за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 г.“² (*План 2026*), в който са заложили практически стъпки за реализация на Програма 2032 в периода до 2026 г. В изпълнение на Програма 2032 и План 2026 г., считано от 01.09.2021 г. на оперативно ниво бяха формирани Командване за логистична поддръжка и Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана. Реорганизирани бяха щабове на оперативно ниво и бяха оптимизирани структури на тактическо ниво.

Усилията на Министерството на отбраната бяха фокусирани върху: изпълнение на мисиите и задачите на Въоръжените сили; изграждане и поддържане на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; попълване на вакантните длъжности във Въоръжените сили; окомплектоването и подготовката на доброволния резерв; превъоръжаване и модернизация; повишаване на отбранителните способности в контекста на колективната отбрана; изпълнение на Целите на способностите на НАТО. Продължи изпълнението на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП до 2024 г. (*Националния план*).

Във фокуса на усилията останаха мерките за повишаване на привлекателността на военната професия и създаване на условия за по-висока мотивация на личния състав, вследствие на което в края на 2021 г. нивото на окомплектованост с военноръжески нарасна с около 2 % спрямо 2020 г.

Република България продължи да участва активно в изграждането на възпиращия и отбранителен потенциал на НАТО, адаптацията на Алианса към променената стратегическа среда, укрепването на сигурността в Черно море и изграждането на адаптираното предно присъствие на НАТО в региона.

Всички контингенти, участващи в мисии и операции зад граница, бяха своевременно комплектувани и осигурявани с необходимото въоръжение, техника, екипировка и други материални средства, което позволи успешно изпълнение на поставените задачи.

В резултат на противоепидемичните мерки беше запазена способността на формированията да изпълняват поставените задачи, независимо че в пика на третата и четвъртата вълни на COVID-19 нивото на заболяли военноръжески достигна 3%.

¹ Приета с Решение на Народното събрание от 11 февруари 2021 г., обн. ДВ бр. 13 от 16.02.2021 г.

² Приет от Министерския съвет с ПМС №183/07.05.2021 г.

2. СРЕДА НА СИГУРНОСТ

Съществено влияние върху стратегическата среда на сигурност през 2021 г. оказва **глобалното и регионално противопоставяне** между водещи държави, дестабилизиращите действия на Русия и икономическите последици от пандемията от COVID-19. Руските агресивни действия останаха най-непосредствената заплаха за евроатлантическата сигурност. Хибридните заплахи, тероризмът, миграционните вълни, организираната престъпност и кибер-престъпността също се запазиха сред главните предизвикателства пред националната и съюзната сигурност.

Все по-често глобални и регионални сили, както и недържавни субекти прибегваха до **хибридни инструменти** за постигане на набеязаните цели. Особено активна в използването на хибридни инструменти за осъществяване на реваншистката си политика и за налагане на влиянието си зад граница беше Руската федерация. България също беше обект на руски хибридни въздействия, насочени против евроатлантическата ориентация на страната и към саботиране на изпълнението на националните ангажименти по линия на НАТО и ЕС.

През 2021 г. станахме свидетели на значително **изостряне на риториката** на Руската федерация спрямо НАТО и ЕС. Отправени бяха ултимативни по своя характер и неприемливи искания към НАТО и държавите от източния фланг на Алианса (т.нар. „нови членове“), включително и към България, противоречащи на суверенното право на държавите да избират съюзите, в които да участват и политиката, която да водят.

През годината се запазиха противопоставянето и конфликтите в **Черноморския регион**. Основни дестабилизиращи фактори бяха незаконното анексиране и продължаващото милитаризиране на Крим, конфликтът в Донбас, струпването на руски въоръжени сили по границите на Украйна и стремежът на Москва да наложи трайна промяна в стратегическия баланс на силите в Черноморския регион в нейна полза. Предислоцирането на значително количество руски въоръжени сили от октомври 2021 г. към зоната на общата граница с Украйна не кореспондираше с обичайната практика и годишния тренировъчен цикъл на въоръжените сили на Руската федерация, като осигуряваше разширени възможности за рязка ескалация на напрежението. Струпването на руски войски около Украйна се използваше и като инструмент за натиск както върху Украйна, така и върху ЕС и НАТО, за постигане на стратегическите цели на Москва. Освен това продължиха руските действия, насочени към ограничаване на свободното корабоплаване в Азовско море и през Керченския пролив. Използвайки като аргумент провеждането на мащабни военни учения в Черно море, Русия продължи с политиката си за ограничаване на свободата на корабоплаване и гражданското въздухоплаване, което засягаше сводното движение на хора и стоки и нанасяше значителни икономически вреди.

Продължи стремежът на страните от **Западните Балкани** към европейска и евроатлантическа интеграция и преодоляване на факторите, които възпрепятстват този процес. През периода продължиха и хибридните въздействия на Русия, насочени към саботиране на евроатлантическата интеграция на страните от региона. Русия засили намесата и влиянието си в Западните Балкани, което доведе до нарастване на конфликтния потенциал по оста Сърбия-Косово, а също така и в Босна и Херцеговина. За реализиране на регионалните си цели Русия разчиташе на укрепването на традиционно силните си връзки със Сърбия, включително и във военната сфера чрез съвместни учения и продължаващи доставки на въоръжение и бойна техника, част от които бяха предоставени безвъзмездно. Русия успешно използваше и националистическите настроения в Република Сръбска, което дестабилизира ситуацията в Босна и Херцеговина.

Регионът на **Близкия изток и Северна Африка** се характеризираше със значителна нестабилност, в резултат на множеството неразрешени до момента комплексни проблеми. Динамиката на процесите се определяше главно от развитието на конфликтите в Сирия, Ирак и Йемен; както и опитите на Иран да разшири ядрената си програма.

В **Южен Кавказ** негативно въздействие върху средата на сигурност оказва конфликтът в Нагорни Карабах, продължаващото напрежение в отношенията между Армения и Азербайджан и честите погранични инциденти. Руската федерация използва конфликта, за да укрепи допълнително влиянието си в Армения.

Обстановката в **Афганистан** продължи да бъде източник на нестабилност. Министрите на външните работи и на отбраната от НАТО взеха решение за постепенно и контролирано изтегляне

на мисията в Афганистан „Решителна подкрепа“ от 1 май 2021 г. След завземането на властта от Движението „Талибан“, неспособността да се осигури състояние на стабилност в страната и влошаващата се хуманитарна обстановка са предпоставки за провокиране на миграция.

На фона на международните усилия за координирано постигане на въглеродна неутралност, приоритетни за гарантиране на **енергийната сигурност** бяха стабилността в енергийното снабдяване, диверсификацията на маршрутите, доставчиците и ресурсите, интегрирането на възобновяеми енергийни източници и свързаността на енергийните мрежи, което е от решаващо значение за повишаване на стабилността срещу политически и икономически натиск.

Промените в климата се очертават като едно от основните предизвикателства, пред които е изправен светът. Те ще имат значително негативно влияние върху регионалната и глобална сигурност, включително и върху националната сигурност на Република България. Едновременно с това, климатичните промени ще оказват все по-съществено влияние и върху оперативните аспекти и ефективността на военните действия. Въоръжените сили ще трябва да провеждат операции в комплексни климатични условия, което предявява нови изисквания към всички компоненти на техните способности. Същевременно, отчитайки климатичните промени като предизвикателство със значително отражение върху сигурността, ролята на НАТО в борбата с климатичните промени и намаляване на вредните емисии в бъдеще ще нараства. Всички съюзници се ангажират значително да намалят парниковите емисии от военни дейности и съоръжения, без обаче да се понижи потенциалът за възпиране и отбрана на Алианса. Постигането на този ангажимент е свързано с развитието и внедряването на новите технологии и иновациите за увеличаване на енергийната ефективност на Въоръжените сили.

Нововъзникващите разрушителни технологии продължиха да оказват съществено влияние върху сигурността във всички нейни аспекти. Тези технологии стават все по-достъпни и са в състояние да променят военния баланс в регионален и световен мащаб и да решат изхода от военен конфликт. Оценката им остава нееднозначна. От една страна, придобиването и използването им от опоненти на Алианса застрашават технологичното и военно превъзходство на НАТО, а от друга, те дават възможност за засилване на колективната отбрана. Налице е риск от появата на значителна технологична разлика между въоръжените сили на водещите държави в НАТО и тези на останалите страни-членки.

НАТО и ЕС останаха главните генератори на стабилност и продължиха да оказват положително влияние върху глобалната сигурност. Специфичен фокус получиха усилията на двете организации за противодействие на хибридни действия, сред които и кампании за дезинформация и насаждане на съмнения във възможностите им да се справят с последиците от разпространяването на COVID-19. Увеличи се броят на съвместните инициативи за предоставяне на стратегически превоз за медицински нужди и изграждане на логистични способности за съхранение на защитни средства, медикаменти и консумативи. Приоритетни за ЕС бяха икономическото възстановяване на държавите, справянето с мигрантската криза и спазването на върховенството на закона.

През 2021 г. вероятността от възникване на световен, конвенционален, дълготраен конфликт между основните военно-политически сили в света остана малка, но се запази нестабилността и конфликтният потенциал в отделни региони, в които националните интереси и сфери на влияние се противопоставят и преплитат. Руските агресивни действия през годината бяха заплаха за евроатлантическата сигурност. Запази се и тенденцията за нарастване на рисковете и заплахите от хибриден характер и от използване на киберпространството. През годината продължи надпреварата за придобиване на технологично преимущество чрез използването на новите технологии като средство от решаващо значение за ефективността на отбраната.

3. УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОДИ В ОТБРАНИТЕЛНАТА ПОЛИТИКА

3.1. Изграждане на административен и институционален капацитет за управление

В началото на 2021 г. на база резултатите от проведения Стратегически преглед на системата за защита на националната сигурност и Стратегически преглед на отбраната³ бяха разработени и одобрени важни стратегически документи за отбраната на страната. Приета беше Програма 2032, която е дългосрочен документ, определящ рамката и параметрите на отбранителната политика за изграждането и поддържането на адекватни на рисковете и заплахите отбранителни способности.

В съответствие с определените в Програма 2032 приоритетни насоки беше разработен План 2026. Той регламентира изграждането и развитието на отбранителните способности в първия етап от реализирането на Програмата.

За реализиране на Програма 2032 и на План 2026 г. се наложиха изменения и допълнения в Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България⁴, свързани с промени в организационната структура на Въоръжените сили, трансформиране на системата за командване и управление и формиране на оперативно ниво на две нови структури - Командване за логистична поддръжка и Командване за комуникационно-информационна поддръжка.

Започна разработването на проект на Инвестиционен план-програма на Министерството на отбраната до 2032 г. за реализиране на приоритетите за модернизация и превъоръжаване.

Утвърдена беше от министъра на отбраната и Концепция за дългосрочно планиране на отбраната⁵, в която на основа на опита в планирането на отбраната на съюзно и на национално ниво е очертан модел за дългосрочно отбранително планиране с времеви хоризонт над 10 години.

За реализиране на приоритетите от програмата на правителството и съгласно Закона за администрацията⁶, Министерството на отбраната ежегодно отчита поставените в началото на предходната година цели и формулира целите си за настоящата година. В тази връзка бяха разработени и публикувани на интернет-страницата на Министерството на отбраната „Отчет за изпълнение на целите за 2020 г.“ и „Цели на администрацията за 2021 г.“

С цел въвеждане на електронно управление на административните процеси, продължи технологичното прилагане на Закона за електронно управление, на нови информационни технологии и предоставяне на публични и интернет услуги във ведомството. Приключи процедурата по присъединяване на Министерството на отбраната към „Единния портал за достъп до електронни административни услуги“, „Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни услуги“ на Държавна агенция „Електронно управление“.

Успешното присъединяване към Портала за електронни плащания и средата за електронни плащания към доставчици на електронни административни услуги автоматизира процеса и намали времето, необходимо за предоставяне на услугата. Изградени бяха нови механизми за взаимодействие със структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия и държавни структури извън Министерството на отбраната чрез присъединяване към Системата за сигурно електронно връчване.

Бяха направени промени в Наредбата за условията и реда за изплащане на възнагражденията и обезщетенията на военнослужещите⁷ и Наредбата за условията и реда за подбор на студенти и ученици за предоставяне на стипендия⁸.

В Централното военно окръжие и военните окръжия по региони беше създадена организация за електронно обслужване на гражданите-кандидати за военна служба и подаване на документи по електронен път, което допълнително облекчи работата в условията на пандемия. За справки и издаване на документи беше използван електронен архив, с което значително се подобри ефективността на административните процеси по набиране на кандидати за военна служба.

³ Решение на Министерския съвет № 26/18.01.2019 г.

⁴ Обн. ДВ, бр. 23 от 2021 г.

⁵ МЗ ОХ-313/15.04.2021 г.

⁶ Закон за администрацията, чл. 33 а и чл. 63

⁷ Наредба № Н-12/12.04.2010 г.

⁸ Наредба № Н-19/13.06.2011 г.

3.2. Политика на прозрачност и отчетност

3.2.1. Антикорупционна политика и институционален интегритет

Постоянният съвет по антикорупция координираше дейностите за повишена прозрачност, отчетност и борба с формите на корупция. На интернет сайта на ведомството бяха публикувани Антикорупционен план на Министерството на отбраната за 2021 г. и Отчет за изпълнението на антикорупционния план на Министерството на отбраната за 2020 г.

За осъществяване на политика на прозрачност и отчетност, на електронната страница бяха публикувани приетите стратегически документи (*Програма 2032, Оценка за изпълнението на Програма 2020, Доклад за състоянието на отбраната и Въоръжените сили за 2020 г.*), концепции, планове и отчети, нормативни и поднормативни актове.

Ежедневно беше актуализирана информацията за обществените поръчки в „Профил на купувача“ в Регистъра за обществени поръчки и в Централизираната автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“. Публикувани бяха годишните финансови отчети на търговските дружества за 2020 г. и междинните финансови отчети за 2021 г.

На интернет страницата на Централното военно окръжие периодично бяха публикувани отчети, свързани със социалната адаптация на освобождаваните от военна служба, военния отчет на българските граждани, подготовката на българските граждани за отбраната на страната и набирането на кандидати за военна служба и за служба в доброволния резерв.

Със заповед на министър-председателя⁹ от 2018 г. беше отменена Методологията за оценка на корупционния риск, без да е издадена нова. ***Това води до невъзможност в продължение на три години Инспекторатът да извършва анализ и оценка на корупционния риск като важен административен инструмент за превенция на корупцията.*** Именно поради липсата на действаща нормативна уредба и през 2021 г. Инспекторатът не извърши анализ и оценка на корупционния риск в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия. Въпреки това, Инспекторатът разполага с инструменти и механизми за превенция и контрол на корупционния риск посредством извършени планови и извънредни проверки, както и проверки по сигнали. Това позволи реализирането на политиката на прозрачност, отчетност и борба с корупцията.

С оглед необходимостта от актуализация на вътрешноведомствената уредба, с министерска заповед¹⁰ беше утвърдена организацията на работа на Инспектората със сигнали и жалби на физически или юридически лица. Актуализирани бяха и образци на декларации по чл. 35, ал. 1, т. 1 и 3 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество¹¹. Бяха извършени две проверки по изпълнение на задълженията по подаване на декларации за имущество и интереси и 12 проверки на новоподадените декларации за несъвместимост и за промяна на декларираните обстоятелства.

В Служба „Военна полиция“ функционира денонощна „гореща“ телефонна линия за сигнали за корупция. На интернет страницата на Службата има възможност за предоставяне на информация от граждани, своевременно реагиране на сигнали и осигуряване на публичност при разкрити случаи на корупция.

3.2.2. Информационна политика и стратегическа комуникация

Информационната политика на Министерството на отбраната беше насочена към осигуряване на информираност на обществото относно: участие на Въоръжените сили в мисии и операции зад граница; подготовка и участие на военните формирования в съвместни, многонационални учения и тренировки¹²; помощ на населението при пожари и усложнена зимна обстановка, транспортиране на пострадали, обезвреждане на невзривени боеприпаси; повишаване на престижа на военната професия.

⁹ № P-155 от 11.10.2018 г.

¹⁰ МЗ № 568/29.06.2021 г.

¹¹ МЗ № ОХ-1188/30.12.2021 г.

¹² „Balkan Sentinel 2021“, „Strike Back 2021“, „Trojan FootPrint - South 2021“, „Swift Response 2021“, „Шабла 2021“, „Бриз 2021“, „Тракийска пепелянка 2021“, „Корен 2021“ и др.

Успешно беше реализирана информационно-комуникационната кампания „*Ние сме НАТО*“ във взаимодействие с дирекция „Публична дипломатия“ на НАТО. Бяха обменени добри практики със съюзниците от НАТО за разработване на Концепция за стратегическите комуникации, която да повиши равнището на осведоменост и да изгради по-гъвкави и ефективни комуникационни механизми на стратегическо и оперативно ниво. За развитие на способности за ефективни стратегически комуникации и за предприемане на съгласувани действия в тази насока допринесе и участието в международни семинари, конференции и обмяна на опит.

За реализиране на комуникационните кампании бяха публикувани над 530 новинарски съобщения на интернет страницата на Министерството на отбраната и над 500 съобщения в профила на Българската армия в социалната мрежа „Facebook“. Изготвени бяха над 120 отговора на журналистически запитвания и бяха организирани над 100 телевизионни и радио репортажа.

Беше създадена организация за предоставяне на навременна, достоверна и надеждна информация за възникналите инциденти по време на учения¹³. Въпреки поредицата от негативни събития, според социологическите изследвания, нивата на доверие към Министерството на отбраната са се повишили: през юни - 36%, юли – 40%, август – 42%. ***Българската армия затвърди високия си рейтинг. Според национално представително проучване през юли 2021 г. авторитетът на Българската армия се е повишил до 52%, а през октомври 2021 г. доверието към Българската армия нараства до 58% , което е второ място по доверие в страната.***

3.2.3. Контролна и одитна дейност

Инспекторатът на Министерството на отбраната осъществяваше контрол по спазването на нормативните актове и заповедите на министъра на отбраната и за законосъобразното провеждане на административните дейности. В хода на инспекционната дейност през 2021 г. бяха извършени 123 проверки, от които 3 комплексни, 27 тематични, две контролни и 91 проверки по сигнали, жалби и предложения от физически и юридически лица. В основната си част проверките се отнасят до организацията и изпълнението на административните дейности. От утвърдените 380 предложения за отстраняване на констатирани слабости са изпълнени 161, а останалите са в процес на изпълнение. Беше установено, че част от действащите нормативни актове в областта на отбраната, индивидуални административни актове и вътрешноведомствена нормативна уредба се нуждаят от актуализиране.

Констатирано беше, че личният състав от военните формирования не е запознат с реда за подаване на рапорти и жалби. Голяма част от сигналите, адресирани до министъра на отбраната и до главния инспектор на Министерството на отбраната, съдържат проблемни въпроси относно войсковата дейност във Въоръжените сили. Повечето жалби не са с фактическа и правна сложност и са в компетентността на командирите на военните формирования, но са пропуснати командни нива, оторизирани за вземане на решения по възникналите проблемни въпроси.

Дирекция „Вътрешен одит“ извърши 20 одитни ангажимента, от които осем за даване на увереност и 12 за консултиране. Усложнената епидемична обстановка в страната доведе до увеличаване на времето за изпълнение на одитните ангажименти, но Годишният план за дейността по вътрешен одит през 2021 г. е изпълнен на 105%. В резултат на извършените проверки бяха дадени общо 57 препоръки, с които бяха подобрени контролните механизми по ключови процеси в административните структури в Министерство на отбраната, търговските дружества с принципал министъра на отбраната и в част от второстепенните разпоредители с бюджет.

3.3. Разходи за отбрана

Въпреки усложнената епидемична обстановка в следствие на четвъртата вълна от COVID-19 и политическата криза, продължила почти през цялата 2021 г., икономиката се възстановяваше с по-бързи темпове от очакваното, особено в секторите, произвеждащи стоки и услуги с висока добавена стойност. Това подобри изпълнението на приходната част на държавния бюджет и се отрази положително върху бюджета на Министерството на отбраната и на разходите за отбрана като цяло.

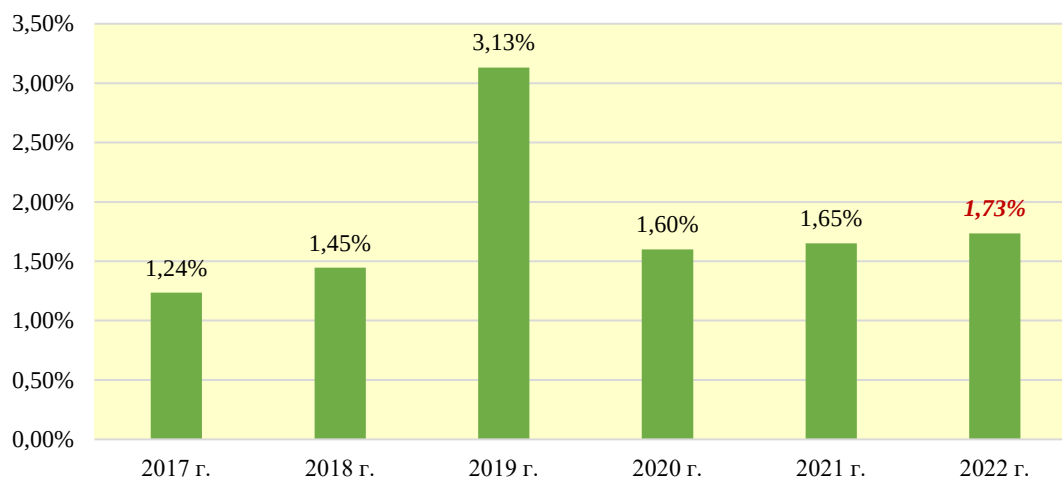
Сравнителен анализ на разходите за отбрана като процент от БВП на страната за периода 2017 – 2022 г. е показан на *Фигура 1*. Времевият обхват на анализа е разширен като в него са

¹³ “Swift Response 2021” и „Шабла 2021”

включени и разходите за 2022 г., одобрени със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. Целта е да се проследи тренда и да се очертаят изводите за изпълнение на финансовите параметри на Програма 2032 и Националния план.

Данните за 2017 г. и 2018 г. показват, че в този период България изостава от практическото прилагане на поетите на най-високо равнище ангажменти за повишаване на разходите за отбрана до 2% от БВП до 2024 г. През 2019 г., във връзка със закупуването на новия тип боен самолет, разходите за отбрана далече превишават всички предварителни разчети и достигат 3,13% от БВП, което изведе България на водещи позиции в НАТО. След 2019 г. процентът от БВП на общите разходи за отбрана съответстват в пълна степен на предвиденото в Националния план, като в последната година на анализирания период – 2022 г., разходите за отбрана се предвиждат да бъдат на ниво 1,73% от БВП, с което се превишава заложеното в Националния план (1,7%).

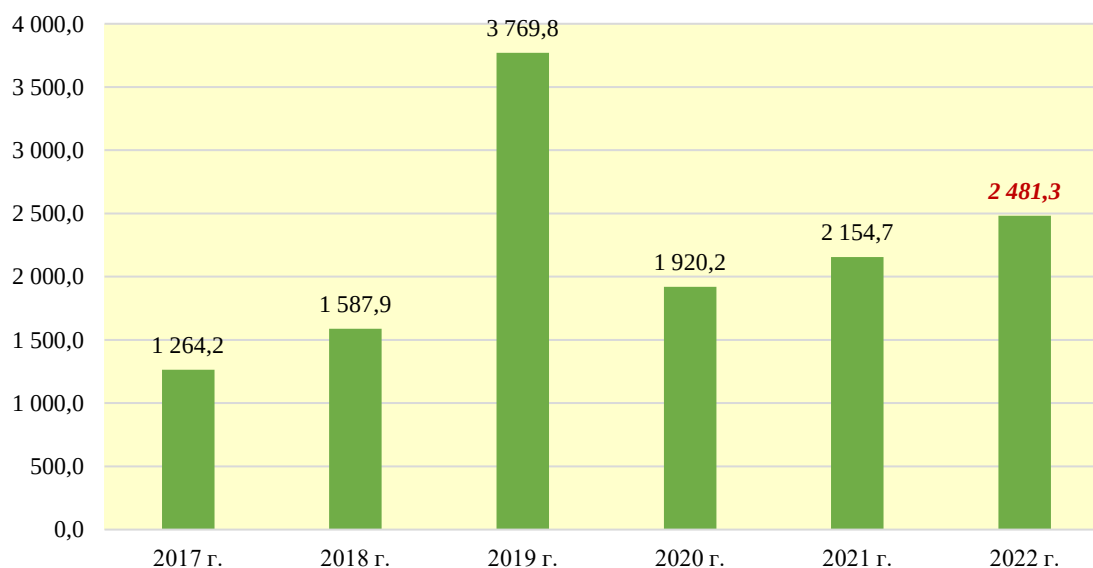
Разходи за отбрана като процент от БВП

Фигура 1

Сравнителен анализ на разходите за отбрана като абсолютна стойност в млн. лв. за периода 2017 – 2022 г. е показан на *Фигура 2*.

Разходи за отбрана като абсолютна стойност (млн. лв.)

Фигура 2

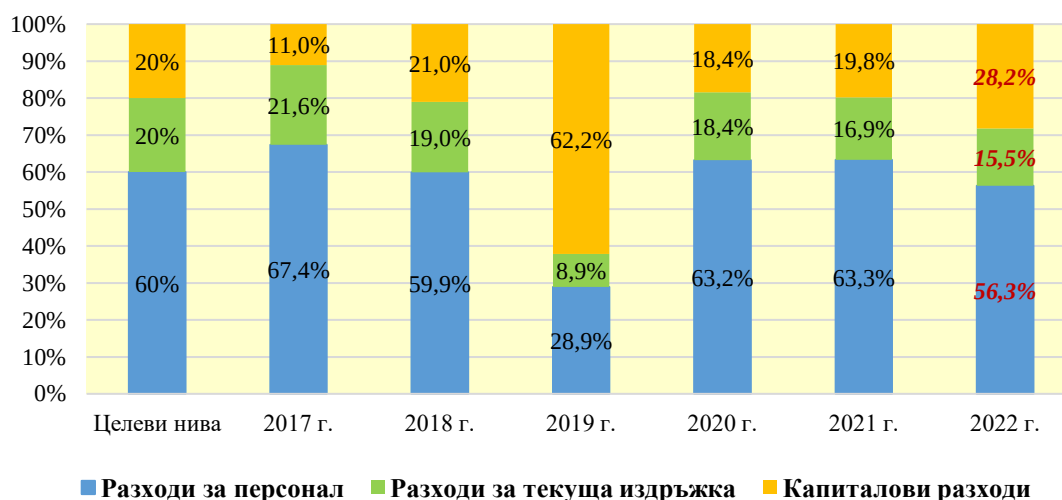
За целия разглеждан период може да се направи извода, че имаме плавно и постепенно нарастване на разходите за отбрана. Увеличението на разходи в абсолютна стойност приблизително

съответства на темпа на растеж на абсолютната стойност на БВП. Резкият отскок през 2019 г., както беше споменато по-горе, се дължи на закупуването на новия тип боен самолет.

След 2019 г. стойностите на разходите за отбрана се приближават до заложеното в Националния план, което отразява желанието да се изпълняват поетите международни ангажименти с отчитане в известна степен на сериозно влошената среда на сигурност и новите рискове и заплахи, пред които е изправена страната ни.

Сравнителен анализ на съотношението на основните направления на разходите спрямо общите разходи за отбрана в периода 2017 – 2022 г. е представен на *Фигура 3*.

Съотношение на основните направления на разходите

Фигура 3

От диаграмата на *Фигура 3* се вижда, че макар и с флуктуации, дисбалансът в направленията на разходите в периода след 2017 г. намалява и се доближава постепенно до целевите нива, посочени в Програма 2032 (60:20:20). Въпреки това, сериозните дисбаланси в периода в изминалите години до 2017 г., особено по отношение на капиталовите разходи, се отразяват негативно на изграждането, поддържането и развитието на отбранителните способности и в най-голяма степен – на превъоръжаването и модернизацията на Въоръжените сили.

Независимо от постепенното нарастване на капиталовите разходи през анализирания период, следва да се отчита, че поетият от всички страни в НАТО ангажимент е 20% от общите разходи за отбрана към 2024 г. да се използват за придобиване на нови системи въоръжение и техника. Съгласно нормативната уредба, като „капиталови разходи“ в България се отчитат и разходите за основен ремонт на въоръжение, техника и инфраструктурни обекти. В този смисъл, повишението на капиталовите разходи през повечето години се дължи основно на поддържане на съществуващите стари, и в много по-малка степен на придобиване на нови способности.

Нарастването на капиталовите разходи за 2019 г. до 62,2% от общите разходи за отбрана се дължи основно на отчетените през 2019 г. разходи, касаещи изпълнението на международните договори във връзка с придобиването на нов тип боен самолет (F-16 Block 70), за което България е направила еднократно авансово плащане през м. август 2019 г. за цялата сума съобразно договорите в размер на левовата равностойност на 1 200 млн. щатски долара. В рамките на капиталовите разходи за 2021 г. са включени 258,7 млн. лв. за придобиване на ново въоръжение и техника, а за 2022 г. са планирани разходи за ново въоръжение и техника в размер на 355,9 млн. лв.

През анализирания период 2017-2022 г., разходите за отбрана, като процент от БВП на страната нарастват плавно от 1,24% до 1,73% (*с изключение на 2019 г.*), в съответствие с поетия ангажимент пред НАТО за увеличаване на разходите за отбрана до 2% от БВП до 2024 г. За периода 2017-2018 г. ангажиментът за инвестиции в отбраната е изпълнен в частта да бъде спряна негативната тенденция за намаляване на разходите за отбрана. От друга страна, след резкия отскок през 2019 г., в следващите две години (2020 и 2021 г.) има пълно съответствие с Националния план.

Планираното целево ниво на направленията на разходите в съотношение 60:20:20 спрямо общите разходи за отбрана е базирано на добрите практики при съюзниците, където процесите на дългосрочно планиране на отбраната протичат без сътресения и драстични отклонения в параметрите.

Разходите за отбрана след 2017 г. се увеличават плавно в абсолютна стойност – средно за периода до 2022 г. с над 200 млн. лв. годишно. Сериозно изключение прави рязкото увеличение на разходите за отбрана през 2019 г. със закупуването на новия тип боен самолет.

Негативно е отражението на ускорената инфлация през изтеклата 2021 г. и тенденцията това положение да се запази и през 2022 г. Това от една страна обезценява доходите на военнослужещите, а от друга страна оскъпява в значителна степен текущата издръжка на Въоръжените сили.

Въпреки сравнително позитивната картина през разглеждания период, нарастването на разходите за отбрана е недостатъчно за реализиране на ключови политики на Министерството на отбраната като преодоляването на големия брой вакантни длъжности за военнослужещи, превъоръжаване и модернизация на Въоръжените сили, изпълнение на приетите Цели на способности на НАТО-2021 и по-активно участие в мисии и операции.

4. ЕВРОАТЛАНТИЧЕСКА СИГУРНОСТ И ОТБРАНА, МЕЖДУНАРОДЕН МИР И СТАБИЛНОСТ

4.1. Европейски съюз – обща политика за сигурност и отбрана

Участието на Република България в Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС е приоритет на отбранителна политика, реализиран чрез активно участие в процеса на вземане на решения и в мероприятия и инициативи, произтичащи от Глобалната стратегия на ЕС за външна политика и политика за сигурност.

Министерството на отбраната се включи активно в разработването на нов стратегически документ на ЕС в сигурността и отбраната „Стратегически компас“, чрез който да се реализират приоритетите на Глобалната стратегия в отбраната и сигурността и да се повиши способността на Съюза да се справя с предизвикателствата на стратегическата среда. Предоставен беше принос към изготвянето на Анализ на заплахите, с последващо участие в дискусиите в ЕС по съдържанието, целите и структурата на документа. Изразена е позицията, че НАТО и ЕС трябва да работят заедно, като се допълват и използват в максимална предимствата на двете организации. НАТО остава основният гарант за сигурността и постигането на стратегическа автономност на ЕС е възможно единствено на основата на трансатлантическата връзка. Подкрепено беше подписване на нова Декларация за сътрудничество между ЕС и НАТО за задълбочаване и разширяване на сътрудничеството към нови области.

Подкрепени бяха усилията за развитие и задълбочаване на Постоянното структурирано сътрудничество, както и прегледа и актуализирането на конкретните цели за втория цикъл на инициативата в периода 2021-2025 г. Представен беше актуализиран Национален план по Постоянното структурирано сътрудничество на ЕС. Планът съдържа и отчет изпълнението на ангажиментите по разходите за отбрана, изграждането на отбранителни способности, участието в операции и мисии на ЕС и развитието на отбранителната индустриална база. Заедно с плановете на останалите държави членки ще послужи за изготвяне на Годишния доклад на ЕС за изпълнение на Постоянното структурирано сътрудничество. България се присъедини като участник в проект за киберсигурност¹⁴ и в два проекта като наблюдател¹⁵. Продължи участието и в досегашните пет проекта от Постоянното структурирано сътрудничество: (1) подобряване на военната мобилност; (2) изграждане на логистични хъбове в подкрепа на операции; (3) надграждане на системата за морско наблюдение; (4) изграждане на мрежа от водолазни центрове на ЕС; и (5) модулен елемент за бързо развърщане за подводни интервенции, в който България е водеща нация.

Участието на България в Постоянното структурирано сътрудничество бележи тенденция на разширяване и задълбочаване на приноса ѝ към укрепване на европейските отбранителни способности чрез механизмите на европейско сътрудничество, което е съизмеримо с това на останалите държави членки. Тази перспектива се проявява както на политическо ниво, чрез отразяване на европейските отбранителни инициативи в националните стратегически документи, така и на практическо ниво, чрез постепенно увеличаване на участието на страната ни в съвместни европейски проекти. В рамките на инициативата се осигуряват и възможности за развитие на Българската отбранителна технологично-индустриална база, чрез участието на български фирми в проекти за изграждане на отбранителни способности, с фокус върху изследванията и технологиите. Отчитайки характера на българската отбранителна индустрия, улесняването на участието на малки и средни предприятия в европейските отбранителни инициативи е последователно защитавана от нас политика по линия на ОПСО на ЕС.

В рамките на Координирания годишен преглед на отбраната в ЕС беше обменена информация за развитие на отбранителните способности, на базата на която да се проведат двустранни консултации между България и Европейската агенция по отбрана.

В началото на 2021 г. беше одобрен Регламентът на Европейския фонд за отбрана. Бяха продължени усилията за привеждане в действие на фонда, за финансирането му в рамките на Многогодишната финансова рамка на ЕС и за ефективното му използване за развитие на отбранителните способности и на Европейската отбранителна технологично-индустриална база.

¹⁴ Проект „Cyber Ranges Federations“ с координатор Естония.

¹⁵ Проект „Automated Modelling, Identification and Damage Assessment of Urban Terrain (AMIDA-UT)“ с координатор Португалия и проект „Common Hub for Governmental Imagery (CoHGI)“ с координатор Германия.

През 2021 г. България подкрепи 12 проектни предложения по линия на Европейския фонд за отбрана и представи едно свое предложение като координатор - Разширена европейска платформа и мрежа от центрове за обучение и упражнения по киберсигурност (ACTING). Ако бъдат одобрени от Европейската комисия, финансирането и изпълнението на проектите ще започне през 2022 г.

България участва в редица проекти, финансирани по Европейската програма за индустриално развитие в областта на отбраната. Два проекта, подкрепени от България и в чиито консорциуми участват български фирми и научни организации, бяха избрани за финансиране по Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната. По двата проекта бяха сключени грантови споразумения с Европейската комисия:

- по проект „Информационна система за осигуряване на подводни интервенции“¹⁶ през декември 2021 г. беше подписано грантово споразумение с Европейската комисия за финансиране от Европейския фонд за отбрана с 5,5 млн. евро. Проектът е директно свързано с координирания от България проект „Модулен елемент за бързо развърщане за подводни интервенции“ и националния проект „Повишаване на способностите на ВМС за подводни интервенции“;

- по проект „Бъдещи европейски решения за водене на огън с артилерия от закрити позиции“¹⁷ с координатор Франция беше одобрено финансиране в размер на 3,5 млн. евро. От България участва Институтът по отбрана „Проф. Цветан Лазаров“.

През ноември 2021 г. беше подписано споразумение с Европейската агенция по отбрана за включване на България в напреднала фаза на проекта „Мрежа за морско наблюдение – оперативна поддръжка и развитие“¹⁸. Следва да се отбележи и участието в работата на Европейската агенция по отбрана на Института по отбрана: чрез представителя в Направляващия борд във формат „Национални директори по изследвания и технологии“ и с представители в 12 експертни групи и инициативи на агенцията. Институтът участва и в 10 проекта в рамките на програма „Хоризонт 2020“ на Европейската комисия, както и в три подгрупи на консултативния форум за устойчива енергия в отбраната и сигурността. Като член на Европейската агенция по отбрана, България подкрепи подписването на административно споразумение между САЩ и Агенцията.

Развитието на военната структура на ЕС на стратегическо ниво предвижда поэтапно развитие на Звеното за военно планиране и провеждане на мисии¹⁹ в Щаб на ЕС на стратегическо ниво, при запазване ролята на Военния секретариат.

Продължава участието в операциите на ЕС, както и в бойната група²⁰ HELBROC и Силите за бърз отговор на ЕС²¹. Беше потвърден приносът на България към бойните групи на ЕС през 2023 и 2026 г. Започна разработване на „Концепция за Стратегически резерв на ЕС“ и преглед на „Концепцията за Бойните групи на ЕС“.

Участието в киберучения²² на ЕС допринесе за придобиване на опит и повишаване на способностите за справяне с хибридни и киберзаплахи в операции и мисии, усъвършенстване на процеса на оперативно планиране в рамките на ЕС и на доктриналните документи в тази област.

4.2. НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност

Продължават процесите на трансформация на НАТО и неговата адаптация към динамично променящата се среда на сигурност. Върху тези процеси беше основният фокус на проведените четири срещи на министрите на отбраната на Алианса, на извънредната видеоконферентна среща на министрите на външните работи и на отбраната на НАТО през април 2021 г., както и на срещата на министрите на отбраната от инициативата „Букурещ-9“. Едно от най-значимите събития от дневния ред на НАТО беше срещата на държавните и правителствени ръководители на страните-членки на 14 юни 2021 г. в Брюксел. В приетата обща декларация от Срещата на върха са включени решения, свързани с настоящите и бъдещи предизвикателства. Постигнато е съгласие по дневния

¹⁶ Comprehensive Underwater Intervention Information System (CUIIS)

¹⁷ Future Indirect fiRes European Solutions (FIRES)

¹⁸ MARSUR III

¹⁹ Military Planning and conduct capability – MPCC

²⁰ HELBROC

²¹ Към Силите за бърз военен отговор на ЕС (EUMRR), като за 2021 г. в дежурство бяха: взвод за обезвреждане на експлозиви; взвод за ядрена, химическа и биологична защита; група за гражданско-военно сътрудничество.

²² „CYBER PHALANX 2021“ (CYPH21) и „EU MilCERT Interoperability Conference (MIC) 2021“

ред „НАТО 2030“ и новите девет области, по които Алиансът ще продължи своята адаптация, за да бъде подготвен за следващите 10 години: (1) засилване на политическите консултации и координация между съюзниците; (2) усилване на дейностите в областта на възпирането и отбраната; (3) усилване на устойчивостта, включително чрез одобрения Ангажимент за засилване на устойчивостта; (4) запазване на технологичното предимство на Алианса; (5) подкрепа за международно-установения правов ред, включително задълбочаване на партньорствата; (6) усилване на дейностите за изграждане на способности на партньорите; (7) противодействие и адаптация към климатичните промени; (8) следваща стратегическа концепция на НАТО, която да бъде приета на срещата на върха през 2022 г. и (9) инвестиране в НАТО за осигуряване на колективната отбрана. Утвърден беше План за действие на НАТО по промените в климата и сигурността и беше приета нова Всеобхватна политика по киберотбраната на НАТО, отчитайки киберпространството като самостоятелен оперативен домейн.

В отговор на идентифицираните рискове и заплахи продължи засилването на потенциала за възпиране и отбрана на НАТО с прилагане на Концепцията за възпиране и отбрана на Евроатлантическата зона и Ключовата концепция на НАТО за водене на бойни действия, одобрена от министрите на отбраната през февруари 2021 г. През октомври 2021 г. беше приет и Всеобхватен план за отбрана на Евроатлантическата зона. Стартира разработване на Нов модел на силите на НАТО, в контекста на адаптиране на Структурата на силите на НАТО за прилагане на Концепцията за възпиране и отбрана в Евроатлантическата зона.

Република България продължи да участва активно в дейностите и мерките, свързани с изграждането на възпиращия и отбранителен потенциал на НАТО, адаптацията на Алианса към променената стратегическа среда, укрепването на сигурността в Черно море и изграждане на адаптираното предно присъствие на НАТО в региона. Предприети бяха стъпки за постигане на необходимите договорености по поддръжка при необходимост като страна домакин за Силите на НАТО с много висока степен на готовност²³, по всестраниното осигуряване на силите, както и преглед и актуализиране на Плана за степенуван отговор на НАТО, касаещ нашата страна, необходимото национално отбранително планиране, Концепция за логистично осигуряване и определената за използване национална инфраструктура. Националните сили, определени за участие в Инициативата за готовност на НАТО провеждаха подготовка за достигане на необходимата готовност.

Беше приет Закон за ратифициране на Протокола за изпълнение на Споразумението между правителството на Република България и правителството на Румъния относно презгранични операции за Air Policing²⁴. По този начин се предоставя възможност на трета/трети страни-членки на НАТО да изпълняват мисията по усилен охрана на въздушното пространство от територията на България и/или Румъния. И през 2021 г. Република България е декларирала готовност да се включи в мисия на НАТО по „Air Policing“ на Република Северна Македония с наличните сили и средства в рамките на сега регламентираното бойно дежурство.

Във връзка с мерките на НАТО за адаптирано предно присъствие в региона на Черно море, беше одобрен от Министерски съвет проект на Споразумение между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на националната отбрана на Гърция относно осигуряване на поддръжка на гръцко военно формирование във връзка с изпълнението на мисия на морската патрулна авиация.

В рамките на Процеса на планиране на отбраната на НАТО беше съгласуван пакет Цели на способности 2021, одобрен от министрите на отбраната от НАТО през октомври 2021 г. Пакет Цели на способности 2021 беше въведен за изпълнение със заповед на министъра на отбраната²⁵. В национален аспект по пакета Цели на способностите 2021 се поддържат и изграждат 54 способности в 51 декларирани формирования. Усилията бяха насочени към поддържане готовността на декларираните сили и изграждане на декларирани формирования. Изоставането в модернизацията затруднява поддържането на вече постигнатите способности и възпрепятства изграждането на нови

²³ Very High Readiness Joint Task Force - VJTF

²⁴ Обн. в ДВ, брой 43 от 21.05.2021 г.

²⁵ № ОХ-053/15.11.2021 г.

способности в декларираните формирования. С най-висок приоритет от пакета ЦС-2021 за НАТО е изграждане на механизирана бригада от тежък тип с необходимите ѝ способности за бойно осигуряване и поддръжка и доизграждане на системата за морска ситуационна осведоменост. Забавянето на инвестиционния проект „Придобиване и поддръжка на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирана бригада“ създава сериозни затруднения за изграждането на способности на бригадата от тежък тип. Напредък има в развитието на системата за морска ситуационна осведоменост чрез стартиране на процеса по замяна на съществуващата система „ЕКРАН“ с нови сензори и брегова система за наблюдение на морските пространства с помощ от САЩ.

4.3. Контрол на въоръженията и мерки за укрепване на доверието и сигурността

Министерството на отбраната е ведомството, което реализира правата и организира изпълнението на задълженията, поети от Република България с ратифицирането на международните договорености в сферата на контрола на въоръженията и мерките за укрепване на доверието и сигурността.

Прилагането на механизмите на договорите, изграждащи европейската архитектура за контрол на конвенционалните въоръжения през 2021 г. беше повлияно от пандемията от COVID-19. През годината не бяха провеждани инспекции или посещения за оценка на наша територия и съответно страната ни не извърши инспекции на чужда територия. Независимо от това, военните формирования и структурите, представляващи обект на договорите, поддържаха постоянна готовност за посрещане на инспекционни групи. В същото време значително нарасна броят на политическите и експертни срещи и заседания в онлайн формат. Продължи годишният обмен на информация по изпълнението на международните задължения на Република България по Договора за обикновените въоръжени сили в Европа и Виенския документ от 2011 г. Министерството на отбраната активно участва в заседанията и дискусиите по Структурирания диалог, спомагащ за съживяване на диалога по установяване на нов режим на контрол на конвенционалните въоръжения между държавите, участнички в ОССЕ. Основни теми в рамките на Структурирания диалог бяха: повишаване на прозрачността; намаляване на риска; превенция и управление на инциденти по въздух и в открито море; роля на верификацията като средство за изграждане на доверие; климатични промени и сигурност; военни доктрини и засилване на сътрудничеството за справяне с нови стратегически предизвикателства.

В тази област една от основните цели на Министерство на отбраната беше твърдият ангажимент за запазването на ефективен международен контрол на въоръженията, разоръжаването и неразпространението, като ключов елемент от регионалната и националната сигурност.

Продължаващата криза в и около Украйна остана най-сериозното предизвикателство за сигурността в Европа. Действията на Руската федерация срещу Украйна и незаконното анексиране на Крим продължиха да са предмет на категорична критика и непризнаване в рамките на ОССЕ. През годината се наблюдаваше циклично нарастване на интензитета на руските военни дейности в близост до границата с Украйна и на незаконно анексирания Крим.

През изминалата година усилията за подновяване и модернизиране на съществуващите режими на контрол на конвенционалните въоръжения²⁶ на континента продължиха да бъдат в дневния ред на ОССЕ. Невъзможността да се намери общ език с Русия и нейното нежелание да се ангажира с действия по добросъвестното изпълнение на съществуващите режими, както и оттеглянето ѝ от договора за установяване на режима „Открито небе“, белязаха застой по линия на контрола на конвенционалните въоръжения в Европа. Това представлява още едно проявление на влошената среда на сигурност, с потенциал да допринесе за последваща нестабилност.

²⁶ Договор за обикновените въоръжени сили в Европа, Виенски документ от 2011 г., Договор за установяване на режима „Открито небе“, Протокол между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на отбраната на Република Сърбия относно мерки за укрепване на доверието и сигурността, допълващи Виенски документ от 2011 г. и Дейтънското споразумение; Документ за мерки за укрепване на доверието и сигурността във военноморската област в Черно море.

Министерството на отбраната продължи да подпомага усилията на България и нейните съюзници в ЕС и НАТО за връщане на Руската федерация към договорите за контрола на конвенционалните въоръжения и тяхното отговорно изпълнение.

През декември 2021 г. Министерството на отбраната участва в подготовката и провеждането на Шестата конференция-преглед по Конвенцията за конвенционалните оръжия. Беше приета обновена декларация за импровизирани взривни устройства и беше договорен нов мандат на Групата на правителствените експерти по смъртоносните автономни оръжейни системи за следващия цикъл на Конвенцията (2022-2026).

През декември 2021 г. се проведе и 19-те годишни консултации на страните по Документа за мерките за укрепване на доверието и сигурността във военноморската област в Черно море. Отчетен бе частичен принос на Документа в областта на обмена на информация. В същото време проведената дискусия за пореден път открои проблемите, които създава негативно променената среда на сигурност вследствие на конфликта в и около Украйна и произтичащите от това военнополитически предизвикателства в Черноморския регион и конкретно около и на Крим. Независимо от частичното му приложение, на настоящия етап Документът е единствения инструмент за сътрудничество между черноморските държави във военноморската област.

В обобщение може да се направи извода, че в резултат на суспендирането от страна на Русия на Договора за обикновените въоръжени сили в Европа, оттеглянето ѝ от Договора за установяване на режима „Открито небе“ и недобросъвестното изпълнение на мерките за укрепване на доверието и сигурността, предвидени във Виенския документ от 2011 г., усилията на международната общност за осигуряване на мир и стабилност на европейския континент остават блокирани. Съществува неотложна необходимост от цялостно преразглеждане на съществуващата европейска архитектура на сигурност и установяване на нови, работещи механизми, особено в светлината на настъпилите фундаментални промени в стратегическата среда.

4.4. Международно сътрудничество

Усилия бяха насочени към разширяване и задълбочаване на сътрудничеството със съюзниците от НАТО и ЕС и поддържане на взаимоотношения със страните партньори за реализиране на двустранни договори, споразумения, планове и програми.

Осъществени бяха визити на чуждестранни цивилни и военни ръководители в Република България и респективно на български представители в чужбина, както и участие на подразделения и отделни военнослужещи в учения, бойна подготовка и обмяна на опит в чужбина и обучение и подготовка на чуждестранни подразделения и военнослужещи у нас.

Плановите за двустранно и международно сътрудничество бяха изпълнени съобразно епидемичната обстановка и наложените мерки в борбата с COVID-19. Част от международните мероприятия бяха отменени от страните-домакини, отказани от българска страна или отложени, поради непредвидимостта на ситуацията, свързана с разпространението на COVID-19. В условията на пандемична обстановка и приетите мерки за ограничаване разпространението на COVID-19 повечето от мероприятията у нас и в чужбина бяха проведени в онлайн среда.

Задълбочаването на сътрудничеството със страни-членки на НАТО и ЕС имаше за цел подобряване на взаимодействието, координиране на позиции и провеждане на съвместни дейности, адаптиране към променената среда на сигурност и по-нататъшното укрепване на сигурността и стабилността в региона на Югоизточна Европа, повишаване на оперативната съвместимост, изграждане и развитие на способностите. Предприети бяха и редица стъпки за военно-техническото сътрудничество със съюзниците от НАТО и военно-промишлените комплекси на държавите-членки на ЕС, продиктувано от процеса на модернизация на българските ВС, както и участието в редица международни отбранителни изложения през годината.

Проведени бяха консултации по въпроси от двустранен и регионален характер, касаещи стратегическото партньорство между България и САЩ в сферата на отбраната. На съвместно работно заседание беше разгледан постигнатият напредък по изпълнението на „Пътната карта за сътрудничество в отбраната между Република България и Съединените американски щати (2020-2030 г.)“ в контекста на засиления Стратегически диалог в областта на отбраната между България и САЩ. Целите са: задълбочаване на сътрудничеството в региона на Черно море; подпомагане

изпълнението от България на Целите на способностите на НАТО; сътрудничество в сферата на киберсигурността и укрепване на устойчивостта при кризи.

Дейностите по изпълнение на „Споразумението между Правителството на Република България и Правителството на САЩ за сътрудничество в областта на отбраната“ и споразуменията по неговото прилагане бяха проведени съгласно предвидените процедури и възприетите практики между двете страни, включително и чрез провеждането на редовни заседания на Изпълнителния комитет и подкомитетите, както и на Съвместната българо-американска комисия, създадени в изпълнение на споразумението. На извънредно заседание на Подкомитета по въпросите на недвижимото имущество и управление на недвижима собственост беше направен преглед на инфраструктурните проекти на договорените съоръжения.

Като елемент от активното участие в регионалните инициативи в рамките на Процеса на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа, от 1 юли 2021 г. Република България пое ротационното председателство на Процеса за срок от две години (2021-2023).

Усилията в рамките на диалога, подготовката на двустранни договорености и провеждането на мероприятия със страни-партньори от югоизточна Европа, Черноморския регион, Близкия изток, Южен Кавказ и Азия, както и страни-приятели от Азия, Африка и Южна Америка бяха насочени към утвърждаване на климат на доверие и конструктивност във военните контакти. След изтеглянето на силите на НАТО и партньорите от Афганистан, бяха предприети стъпки за евакуация от Пакистан на афганистански граждани, работили с българските представители по време на операции на НАТО в Афганистан.

Специфичен акцент представлява активното участие в международното академично сътрудничество в интерес на развитието на военното образование, изследвания в областта на сигурността и отбраната, научни изследвания, поддръжка и съпровождане на научни проекти и експерименти в рамките на НАТО и ЕС и двустранното сътрудничество с научни организации и бизнес структури в чужбина (научни и научно-изследователски организации и центрове, като и престижни университети и компании), имащи отношение към отбраната и сигурността.

Службите на военния аташе имаха съществена роля и принос при подпомагане международното военно сътрудничество, информационното осигуряване и техническа подготовка на официални и работни посещения на представители на висшите държавно и военно ръководство.

5. ВЪОРЪЖЕНИ СИЛИ И ОТБРАНИТЕЛНИ СПОСОБНОСТИ

В изпълнение на План 2026 г., считано от 01.09.2021г. в Българската армия на оперативно ниво бяха формирани Командване за логистична поддръжка и Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана. Те ще осигурят развитие на способности за планиране и провеждане на логистична поддръжка на операция с ограничен мащаб и изпълнение на военните ангажименти по поддръжката като страна домакин, както и на способности за планиране и осигуряване на условия за работа на органите за държавното военновременно управление и комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана на системата за командване и управление на стратегическото ниво в стационарни и полеви условия.

Реорганизирани бяха щабове на оперативно ниво с цел трансформирането им към организация близка до необходимата при провеждане на мисии и операции. Бяха оптимизирани и структури на тактическо ниво за създаване условия за своевременно нарастване и развърщане на силите при изпълнение на задачи по защита на териториалната цялост и суверенитета на Република България, повишаване ефективността на организацията на системата за командване и управление и оптимизиране на функционалните и административни връзки, както и доизграждане на мирновременната структура с максимална адаптивност при различните състояния на готовност.

Подготовката на Въоръжените сили беше проведена при ефективно и ефикасно използване на отпуснатите финансови и материални ресурси и възможностите на учебно-материалната база, но в условията на продължаваща извънредна епидемиологична обстановка. През 2021 г. във Въоръжените сили бяха планирани 375 учения. От тях бяха проведени 329 учения (88% от планираните), разпределени по категории, както следва:

Таблица 1 - Изпълнение на мероприятията по подготовката на Въоръжените сили през 2021 г.

Видове подготовка на войските през 2021 г.	Планирани	Проведени	Изпълнение (%)
Учения на военни формирования с ранг над батальон	9	9	100%
Учения на военни формирования с ранг на батальон, дивизион, командно-щабни учения (КЩУ) и компютърно-подпомагани КЩУ	117	97	83%
Учения с рота, батарея, единичен кораб	192	173	90%
Участие в международни учения	50	45	90%
Национални учения	7	5	71%
ВСИЧКО:	375	329	88%

Основна причина за непроведените учения е извънредната епидемиологична обстановка.

Сравнение между броя проведени учения през 2021 г. спрямо предходната година е показан в Таблица 2.

Таблица 2 – сравнение между броя проведени учения през 2021 г. спрямо 2020 г.

Проведени учения	2020 г.	2021 г.	Тренд (%)
Учения на военни формирования с ранг над батальон	9	9	0%
Учения на военни формирования с ранг на батальон, дивизион, командно-щабни учения (КЩУ) и компютърно-подпомагани КЩУ	63	97	+54%
Учения с рота, батарея, единичен кораб	171	173	+1,2%
Участие в международни учения	27	45	+67%
Национални учения	1	5	+400%
ВСИЧКО:	271	329	+21%

Подготовката беше осъществена съгласно предварителните планове и допринесе за съхранение на способностите за изпълнение на задачи по трите мисии на Въоръжените сили. Данните от Таблица 2 показват положителен ръст от 21% в броя на проведените учения спрямо предходната година, въпреки негативното влияние на мерките, свързани с извънредната епидемиологична обстановка и големия брой вакантни длъжности във Въоръжените сили. Част от формированията имат значителен некомплект от личен състав и по този критерий не отговарят на стандартите на НАТО. Некомплектът води до по-голяма заетост на военнослужещите за осигуряването на ежедневния войсковия живот и ограничава времето за подготовка. В хората се натрупва умора, което води до напрежение в колективите и изисква допълнителни усилия от страна на командирите за мотивиране на личния състав.

5.1. Съвместно командване на силите

Усилията на Съвместното командване на силите бяха насочени към усъвършенстване на планирането и провеждането на съвместни операции за защита на териториалната цялост на страната, националното командване и управление на контингентите от Въоръжените сили, участващи в мисии извън страната, както и оперативно управление на дежурните сили и средства, и модулните формирования за подпомагане на населението при бедствия. Бяха организирани и проведени разделна и единна щабни тренировки с функционалните групи по планиране на операцията и щабна тренировка с разузнавателните органи от щабове на Българската армия.

Осигурено беше провеждането на съвместна българо-американска подготовка²⁷ на Учебен полигон „Ново село“, както и граничните и митнически процедури при пристигане и напускане на страната на силите и средствата от формированията на САЩ и участници от трети страни.

В периода 01.05.2021 г. до 16.06.2021 г. на територията на Република България бяха проведени шест многонационални свързани учения²⁸ и една бойна стрелба с участието на военнослужещи, щабове и военни формирования от България и още осем държави²⁹.

През май 2021 г. в района на Националния военен учебен комплекс „Чаралица“ беше проведено компютърно-подпомагано тактико-специално учение „Преслав 2021“. Беше повишена ефективността при предупреждение и докладване за радиационна и химическа обстановка.

Проведени бяха две комплексни тренировки на комуникационните и информационни системи на Българската армия и една тренировка по каналобразуване, в рамките на които участваха общо 2394 военнослужещи и цивилни служители и 525 единици транспортна и специална техника. Беше проведена и съвместна тренировка на Единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация за нуждите на националната сигурност и комуникационните и информационни системи на Въоръжените сили.

5.2. Сухопътни войски

В Сухопътни войски бяха реорганизирани и оптимизирани структури на тактическо ниво и създадени условия за своевременно нарастване и развърщане на силите при защита на териториалната цялост и суверенитета на Република България. При реорганизацията са отчетени характеристиките на предвижданото за придобиване въоръжение, техника и други материални ресурси, както и структурата и числеността на декларираните формирования.

Подготовката беше насочена към поддържане и усъвършенстване на постигнатите способности с акцент на тактическите и тактико-специалните учения и занятия, тактическите учения с бойна стрелба и полеви подготовки. Постигната беше сглобеност на формированията от отделение до батальон, като приоритет бяха мероприятията по мисия „Отбрана“.

Проведени бяха 20 от планираните 22 командно-щабни учения, включително компютърно подпомагани командно-щабни учения. Планираното за март учение „ПРИЛИВНА ВЪЛНА-21“ с щабове на формирования от състава на 61 механизирани бригада не се проведе, поради увеличаване

²⁷ „JOINT TRAINING“

²⁸ Като част от „DEFENDER EUROPE 2021“

²⁹ САЩ, Великобритания, Гърция, Република Северна Македония, Румъния, Грузия, Испания и Италия.

брой на заразени с COVID-19 в бригадата. На командно-щабното учение „БАЛКАН 21“³⁰ щабът и щабният батальон на 61 механизирана бригада получиха оценка „БОЕГОТОВ“.

Формирования и отделни представители от Сухопътни войски участваха в четири учения в страната с участието на формирования от въоръжените сили на държави членки или партньори на НАТО, както и в седем учения в чужбина³¹.

Наблюдава се ръст в подготовката на формированията от Сухопътните войски, който се дължи на повече проведени тактически учения с бойни стрелби (с осем повече на ниво „рота/батарея“ и с три повече на ниво „батальон/дивизион“ от 2020 г.). Анализът на проведените щабни учения и тренировки показва, че щабовете на формированията от Сухопътни войски са в състояние да управляват действията на подчинените им формирования.

Анализът на осигуряването и разпределението на финансовите средства показва, че финансовите квоти не осигуряват пълноценно основната мисия на Сухопътните войски - да комплектова, подготвя, поддържа и предоставя формирования за участие в операции на територията на страната и извън нея. До голяма степен това се дължи на несъответствието между финансовите средства, заложи в План 2026 и тези по меморандумите на програмите на Сухопътните войски. Това положение налага ежегодното препланиране на придобиването и поддържането на способности, което води до компромиси в качеството на окомплектоване на декларираните формирования, непълно изпълнение на поетите съюзни ангажменти и до увеличаване на дефицита от необходимите оперативни способности.

Сравнителният анализ на окомплектоването с личен състав в Сухопътните войски през 2021 г. спрямо предходната година показва намаляване на броя на вакантните длъжности с около 4%, основно за войници и сержанти.

Амортизираните и морално и физически остарелите платформи, наред с неритмичните централизирани доставки на резервни части и консумативи, затрудняват поддържането в техническа изправност на въоръжението и техниката, особено във военновременните формирования. Това се отразява негативно върху подготовката и готовността на силите.

5.3. Военновъздушни сили

Военновъздушните сили осигуряваха непрекъсната и ефективна защита на българското въздушно пространство и продължиха изпълнението на дейности и мероприятия по трите мисии на Въоръжените сили и поддържане на бойната подготовка на щабовете и формированията.

Дейността беше съсредоточена за поддържане и развитие на отбранителните способности, способностите на силите и средствата за носене на бойно дежурство за наблюдение и контрол на въздушното и морското пространство; на декларираните формирования за НАТО и ЕС; и за овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия или терористичен акт. Извършени бяха организационно-щатни промени в структурата и числения състав, целящи изграждането на модерни, ефективни и напълно интегрирани национални способности, оперативно съвместими със съюзниците от НАТО.

Участието в национални и международни учения, съвместни подготовки и тренировки беше една от основните форми на подготовка и средство за повишаване нивото на оперативна съвместимост на формированията. Поради ограниченията във връзка с COVID-19 част от мероприятията бяха препланирани, а други отменени. Бяха проведени 42 от планираните 47 учения и тренировки при общ процент на изпълнение 89%.

Значителни усилия бяха положени за възстановяване и поддържане на летателната годност на авиационната техника. Въпреки това планираният налёт беше изпълнен на 75%. Основната причина е ограниченият брой изправна авиационна техника.

Безопасността на полетите е първостепенна задача на Командването на Военновъздушните сили и на командирите на авиационни формирования. През 2021 г. бяха допуснати 43 авиационни произшествия с български военни въздухоплавателни средства. От тях 37 авиационни инцидента, пет сериозни инцидента и една катастрофа. Това е с девет повече, спрямо 2020 г. и бележи най-

³⁰ Част от поредицата свързани учения - „DEFENDER EUROPE 21“

³¹ Във Франция, Норвегия, Германия, Румъния, Сърбия и Украйна.

критичния период за последните 10 години. Тежките авиационни произшествия (катастрофа и три от сериозните инциденти) са свързани с проявата на субективния фактор. Същевременно се запазва тенденцията повечето от авиационните произшествия (65%) да са вследствие от откази на авиационната техника.

Зенитно-ракетни войски и радиотехнически войски участваха с дежурни групи и разчети, носейки денонощно бойно дежурство за охрана на въздушното пространство и защита на обекти от критичната инфраструктура на Република България. Проведени бяха тактико-строеви занятия и участваха в международни учения, двустранни тренировки, експериментални стрелби и съвместни бойни стрелби на Зенитен полигон Шабла. Изпълнените тренировки допринесоха за повишаване на практическите умения на командирите и натренираността на дежурните и бойните разчети при стрелба по маневриращи цели, летящи на различни височини в условия на сложна радиоелектронна обстановка. Радарите, формиращи радарното покритие, бяха поддържани с изключителни затруднения, което налага приоритетното реализиране на проекта за придобиване на нови трикоординатни радари.

Беше постигнато съгласие по окончателния текст на наредба, която да замени действащата Наредба 19 за функциониране на Единната система за гражданско и военно управление на въздушното пространство.

Осигуряването на необходимото ниво на летателна подготовка за пилотите на определени типове авиационна техника все още е основен проблем за ВВС. Той е причинен от затруднения в осигуряването на поддръжката им, включително и за тяхната оперативна съвместимост със системите, използвани от гражданската авиация. Часовете летателна подготовка остават по-малко от необходимите по стандарт на НАТО.

5.4. Военноморски сили

Във Военноморските сили с приоритет бяха поддържани и развивани отбранителните способности за гарантиране на морския суверенитет на страната, усъвършенствани способностите за осъществяване на непрекъснато наблюдение, оповестяване и поддържане на информационна осведоменост за обстановката в морските пространства, контрол на корабоплаването, защита на морските комуникации и стопанската дейност на море. Информационна осведоменост за обстановката в морските пространства на страната беше поддържана от развърнатите кораби на море и „Бреговата система за контрол на корабоплаването и охрана на морската граница ЕКРАН”.

Бяха извършени организационно-щатни промени по нови длъжностни разписания. Пунктове за базиране Варна и Бургас бяха реорганизирани във военноморски бази и преподчинени на командира на Военноморските сили. Осигуряващите формирования, подчинени на Командването на Военноморските сили, бяха реорганизирани в база за осигуряване и поддръжка. Беше формиран център за подготовка на водолази и бордни спасители, подчинен на командира на военноморска база-Варна.

Подготовката беше насочена към поддържане на способности за водене на морски операции и за участие в съвместни операции в национален и/или съюзен формат, както и за своевременното идентифициране, оценка и отговор на асиметрични, хибридни и терористични заплахи. Всички дейности бяха проведени в условията на извънредна епидемична обстановка. Въпреки наложените ограничения бяха проведени голяма част от планираните мероприятия.

Корабните екипажи поддържаха високо ниво на подготовка и готовност с активно участие в националното учение с международно участие „Бриз 2021”, тактическото учение на флотилия бойни и спомагателни кораби „Черно море 2021”, тактически учения на ниво дивизион, 10 международни учения и четири учения от типа PASSEX. Запазва се процентното съотношение (85-90%) на изпълнение спрямо планирани учения от предходните години. Подготовката на море бележи ръст, като дните на море са съответно 757 спрямо 713 за 2020 г.

Поради възникване на огнище от COVID-19 на базов миночистач „Прибой” и минен ловец „Цибър” беше отменено участие на „Прибой” в Постоянната противоминна група на НАТО - 2³² и участие на „Цибър” в съвместно българо-румънско противоминно учение³³.

³² Standing NATO Mine Countermeasures Group Two - SNMCMG 2

³³ BGR- ROM MCM LIVEX “POSEIDON”

Редовно бяха извършвани дейностите по подготовка и оценяване на декларираните формирования в съответствие с Националния план за сертификация и поддържане готовността на декларираните сили и средства за участие в операции на НАТО и ЕС. Командването на тактическа група „Патрулни кораби“ и фрегата „Дръзки“ бяха сертифицирани съгласно стандартите и критериите на НАТО за оценяване на бойните способности на военноморски формирования³⁴.

Възникнали технически неизправности по материалната част, забавени ремонти, финансови и материални ограничения, както и непроведени планирани международни учения във връзка с COVID-19 ограничиха възможността за достигане на определените в Алианса критерии за дни на море на корабите. Декларираните кораби имат средно 29 дни на море или 27% от необходимите по стандарт на НАТО дни на море.

5.5. Сили за специални операции

Основната дейност на Силите за специални операции беше насочена към поддържане и усъвършенстване на съществуващите способности. Формированията поддържаха и развиваха способности за специално разузнаване, директни действия и военно подпомагане. С цел усъвършенстване на способностите по противодействие на тероризма и оказване на съдействие на Министерството на вътрешните работи по овладяване и/или преодоляване на последствията от терористичен акт, спецификата на подготовката беше насочена към изпълнението на тези мисии в условията на нарастващото влияние на неконвенционалните и хибридните рискове и заплахи.

Бяха извършени организационно-щатни промени в Съвместното командване на специалните операции и бяха увеличени щатните бройки за офицери и сержанти.

В изпълнение на първия етап от договора за доставка на бронирани автомобили и отбранителни продукти бяха доставени 45 от общо 98 бронирани автомобила. Приключи изграждането на УЦ „Црънча“ като съвременен център за водене на подготовка и настаняване на личен състав до 200 военнослужещи. Бяха доставени и индивидуални балистични средства за защита и прибори за наблюдение.

С приоритет бяха изпълнени мероприятията по поддържане на готовността и носене на дежурство от сертифицираните офицери в щаба на Компонентното командване на специалните операции на НАТО и тактическа група за специални операции към Силите за отговор на НАТО - 21³⁵. Паралелно с тях успешно беше проведена и сертификация на щабен елемент и тактическа група за специални операции в Компонентното командване на специалните операции към Силите за отговор на НАТО - 22, които предстои да застъпят в дежурство през следващата година. Същите получиха крайна оценка „БОЕГОТОВ“ под наблюдението на представители на Щаба на специалните операции на НАТО.

Успешно беше проведена и подготовката на формированията, участващи в мисии и операции зад граница. Значителна част от подготовката беше насочена към изграждане на регионално сътрудничество със сродни формирования от съседни страни, като естествено продължение на регионалната политика за сигурност на Балканите. Проведени бяха тактически и тактико-специални занятия и учения, полеви подготовки, парашутни скокове, командно-щабни учения и щабни тренировки, участие в международни учения и съвместни подготовки. От планираните 4800 парашутни скока са проведени 4182 – 87 % (от тях 549 нощни).

Ограниченията, вследствие на усложнената епидемиологична обстановка от COVID-19 наложиха част от планираните съвместни подготовки и парашутни скокове да бъдат отменени.

5.6. Изпълнение на мисиите на Въоръжените сили

5.6.1. Мисия „Отбрана“

Основните усилия бяха насочени към поддържане и усвояване на планове за бойна готовност, планове за мобилизация и моделите за работа на оперативните групи на всички нива, за осигуряване устойчивото управление на щабовете и формированията при привеждането им при

³⁴ MAREVAL

³⁵ NATO Response Force - NRF-21

необходимост в по-високи степени на бойна готовност, изпълнението на мероприятията по нарастване на готовността им и провеждането на мобилизация.

След промените в Закона за отбраната и Въоръжените сили³⁶ беше разработен пакет документи по планиране на бойната и мобилизационна готовност за новосформираните Командване за логистична поддръжка и Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана и реорганизиращите се структури от Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната. Актуализирани бяха документи по планиране на бойната и мобилизационна готовност в командванията и военните формирования в съответствие с извършените организационно-щатни промени.

Състоянието на бойната и мобилизационна готовност на щабовете и военните формирования от Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната осигурява организирано нарастване на готовността им и провеждане на мобилизация.

Некомплектът във военните формирования (*особено в тези от Сухопътните войски*) оказва негативно въздействие върху бойната им готовност. Големият брой войници, получили мобилизационно назначение на сержантски длъжности или несъответстващи по военно-отчетни специалности, също оказва негативно влияние при провеждане на организационно-строевото и бойно сглобяване на формированията за допълване на Въоръжените сили във военно време.

Отбранително-мобилизационната подготовка е съществена част от подготовката на страната за отбрана и цели изграждането и поддържането на национални отбранителни способности на невоенния компонент на системата за отбрана. Дейности и задачи по отбранително-мобилизационната подготовка се изпълняват от държавните органи на всички нива на управление и от юридическите лица с възложени военновременни задачи.

На база на проведения Стратегически преглед на отбраната беше стартиран нов цикъл по планиране на граждански ресурси за отбрана в съответствие с разпоредбите на ЗОВСРБ и на Наредбата за планиране на граждански ресурси за отбрана, приета с Постановление № 105 на МС от 27.05.2020 г. В хода на неговото изпълнение ще бъдат актуализирани военновременните задачи на държавните органи и институции и на юридическите лица. Ще бъдат разработени актуални военновременни планове от всички задължени субекти, както и редица съпътстващи нормативни актове.

5.6.2. Мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“

Формирования и отделни военнослужещи участваха в девет мисии и операции зад граница, като общият брой военнослужещи, участвали в тях, беше до 320 за една ротация.

5.6.2.1. Операции и мисии на НАТО

Усилени сили за отговор на НАТО

Беше поддържана готовност за участие с до **687** военнослужещи и **два** кораба.

Мисия за подготовка, съветване и подпомагане в Афганистан „Решителна подкрепа“

Участваха до 160 военнослужещи за срока на мисията.

Във връзка с решение на Съвета на НАТО³⁷ и на основание решение на Министерски съвет³⁸ беше прекратено участието на формирования от Въоръжените сили на Република България в мисията на НАТО. Военнослужещите от 42-ия военен контингент се завърнаха в България на 23 юни 2021 г.

Небойна операция на НАТО по подпомагане евакуацията на афганистански граждани

С Решение на Министерския съвет³⁹ беше утвърдено участието на до 40 военнослужещи в небойна операция на НАТО за подпомагане евакуацията на жители на Афганистан.

Операция на НАТО в Косово

Участват до 35 военнослужещи. От втората половина на 2021 г. стартира подготовката за развърщане през 2022 г. на национален поддържащ елемент. Освен това страната ни допринася към втори батальон от Силите на оперативния резерв на операцията, поддържащи готовност на

³⁶ Обн. ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 01.09.2021 г.

³⁷ На извънредна видеокоферентна среща на министрите на външните работи и на отбраната на 14 април 2021 г.

³⁸ РМС № 367/16.04.2021 г.

³⁹ РМС № 639/27.08.2021 г.

територията на страната: рота с национален поддържащ елемент в състав до 140 военнослужещи и до 10 военнослужещи в многонационалния щаб на батальона.

Операция на НАТО за морска сигурност

Участва един кораб (фрегата) и екипаж до 153 военнослужещи в рамките на 60 денонощия.

Постоянни военноморски сили на НАТО

В Постоянната военноморска група кораби на НАТО-2 участва кораб (фрегата) с екипаж до 153 военнослужещи за период до 40 дни, а в Постоянната противоминна военноморска корабна група на НАТО-2 участва кораб (минен ловец) с екипаж до 50 военнослужещи за период до 40 дни. В плаващите щабове на Постоянните военноморски корабни групи на НАТО участваха двама офицери.

Мисия на НАТО в Ирак

В мисията по съветване, обучение и реформи в сектор „Отбрана и сигурност“ на Ирак участват до четирима щабни офицера.

5.6.2.2. Операции и мисии на Европейския съюз.

Военна операция на ЕС в Босна и Херцеговина „Алтеа“.

Участват до 15 военнослужещи в зоната на операцията. Национален поддържащ елемент в междинния резерв в състав до 140 военнослужещи и до 40 единици техника, бяха в готовност за развързване на територията на Република България.

Военноморска операция на ЕС за възпрепятстване, предотвратяване и възпиране на пиратски действия и въоръжени грабежи край бреговете на Сомалия - участва един офицер.

Военноморска операция на ЕС в централната част на Средиземно море.

Военноморска операция на ЕС в централната част на Средиземно море EU NAVFOR MED SOPHIA се трансформира в EU NAVFOR MED IRINI - участва един офицер.

Тренировъчна мисия на ЕС за обучение на силите за сигурност на Мали - участва медицински екип от четири военнослужещи.

Наблюдателна мисия на ЕС в Грузия - участват до 12 военнослужещи.

5.6.3. Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“

В изпълнение на националния план за действие при извънредна ситуация вследствие на увеличен миграционен натиск, Въоръжените сили поддържат в 24-часова готовност до 1051 военнослужещи и цивилни служители за действие по границата с Република Турция и до 801 военнослужещи и цивилни служители за действие по границата с Република Гърция. За тяхното осигуряване се поддържат в готовност до 285 единици техника.

Въоръжените сили оказаха помощ за охрана на държавната граница. Участието започна на 01.11.2021 г. За изпълнение на задачи по границата бяха въведени 448 военнослужещи и 69 единици техника на ротационен принцип през две седмици. В изпълнение на Решение на Министерския съвет⁴⁰ и заповед на министъра на отбраната⁴¹ до 50 военнослужещи и до 20 единици техника от Сухопътните войски изпълниха неотложни ремонтно-възстановителни дейности по инженерното съоръжение от възпрепятстващ тип по българо-турската държавна граница и прилежащия път на над 200 проблемни участъци.

Съгласно плановете по противодействие на тероризма, Въоръжените сили поддържаха в готовност до 1100 души за съвместни действия с Министерството на вътрешните работи.

В готовност за оказване на помощ на населението бяха поддържани 99 формирования за овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия и две групи за евакуация на населението при авария в АЕЦ „Козлодуй“ с общо около 2 690 човека и 760 единици техника. Всички формирования са окомплектовани с щатен личен състав и техника и са осигурени с необходимите специално оборудване, материални ресурси и имуществата.

Самолет С-27J „Spartan“ беше поддържан в постоянна готовност за изпълнение на специални задачи по транспортиране и евакуация, а вертолети AS-532-AL „Cougar“ и Ми-17- за пожарогасене, транспортиране, евакуация, въздушно разузнаване и наблюдение от въздуха.

⁴⁰ РМС № 726/18.10.2021 г.

⁴¹ № ОХ-961/22.10.2021 г.

Около 1100 военнослужещи и 160 единици техника участваха общо 17 пъти в гасенето на горски и полски пожари и в ликвидиране на последствията от наводнения. Вертолетите от състава на Военновъздушните сили участваха 65 пъти в потушаване на пожари, при което бяха извършени около 700 водохвърляния. За търсене и спасяване и медицинска евакуация бяха извършени 10 полета в страната и чужбина от Военновъздушните сили и 5 мероприятия с вертолетите на Военноморските сили. Плавателни средства взеха участие в спасителната операция по разтоварване на заседналия кораб „Вера Су“.

На територията на страната бяха унищожени 145 невзривени боеприпаса от различен тип и калибър. Изпълнени бяха 56 мероприятия с около 274 военнослужещи и 130 единици техника. Дейността на формированията беше подпомагана и осигурявана от екипи на Военномедицинска академия и служба „Военна полиция“.

Задачите в помощ на населението по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ бяха изпълнени от добре подготвени формирования със специфични способности и богат опит за действие в зони с повишен риск, поради което Въоръжените сили са важна и неотменна част от единната спасителна система за защита при бедствия.

5.7. Споразумение за сътрудничество в областта на отбраната със САЩ

Бяха проведени редовни заседания на Изпълнителния комитет, подкомитетите и на Съвместната българо-американска комисия, създадени в изпълнение на „Споразумението между Правителството на Република България и Правителството на САЩ за сътрудничество в областта на отбраната“.

През юни 2021 г. беше подписана „Стандартна оперативна процедура за провеждане на полети от вертолетната авиация на САЩ в границите на или извън тях на съвместното българо-американско съоръжение учебен полигон „Ново село“ на територията на Република България“.

Постигнат беше напредък в работата на междуведомствената работната група⁴² за разработване на стандартни оперативни процедури за използването във въздушното пространство на Република България на безпилотни летателни системи на САЩ по правилата и процедурите, които да бъдат заложили в текста на документите.

5.8. Развитие на националните концептуални и доктринални документи

Беше утвърдено от министъра на отбраната актуализирано Ръководство за развитие на националните концептуални и доктринални документи на Въоръжените сили, част I – Доктрини и приложни документи, издание Б.

Утвърдени бяха и актуализираните издания на следните публикации: Доктрина за операции в отговор на кризи; Доктрина за специалните операции; Доктрина за геопропространствено осигуряване; Доктрина за военноинженерно осигуряване; Доктрина за защита на силите; Доктрина за противодействия на импровизирани взривни устройства; Доктрина за военна полиция.

Утвърдени бяха и шест приложни документа (ръководства, сборник нормативи, методики). След оценка на необходимостта от прилагане/разработване за някои от приложните документи беше преустановен процесът по разработване и развитие на три приложни документа.

Беше иницирано разработване на четири концепции в съответствие с изводите от Стратегическия преглед на отбраната и анализа на наличните и необходимостта от изграждане на нови способности на Въоръжените сили.

5.9. Политика по въоръженията

5.9.1. Основни инвестиционни проекти

В изпълнение на „Програма 2032“ продължи превъоръжаването и модернизацията за преодоляване на дефицита от необходимите отбранителни способности. За реализация на основните инвестиционни проекти беше извършено следното:

- **Придобиване на нов тип боен самолет и осигуряване на интегрирана логистична поддръжка**

⁴² Назначена с МЗ № Р-331/22.11.2017 г.

Проектът се осъществява в съответствие със сключените през юли 2019 г. четири договора със САЩ за придобиването на осем самолета F-16 Block 70 и свързаното с тях оборудване и въоръжение. Допълнително до правителството на САЩ бяха изпратени запитвания за цени и наличности за придобиване на противокорабни ракети и за допълнителни осем броя F-16 Block 70. Очаква се отговор на запитванията да бъде получен през първото тримесечие на 2022 г. Той ще послужи като основа за изготвяне на Проект за инвестиционен разход за втория етап на проекта.

Приет беше План за реконструкция и модернизация на летище „Граф Игнатиево“. Одобрени бяха разходи в размер на 200 млн. лв. за изграждане на интегрирана система и инфраструктура за усвояване, експлоатация и осигуряване на новия тип боен самолет.

Съгласно договореностите, към момента български пилоти се намират в САЩ за обучение на F-16 Block 70. През 2022 година ще започне и курсът за обучение на част от техниците.

- **Придобиване на многофункционален модул на патрулен кораб за ВМС**

В изпълнение на подписаният в края на 2020 г. договор, в началото на декември 2021 г. започна строителството на първия от двата кораба. Бяха проведени и тестове за съпротивление и устойчивост на корпуса на кораба с макет в хидродинамичен басейн. Няма забавяне в сроковете за изпълнение. Беше подписан и анекс за индустриално сътрудничество към договора.

- **Придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирания батальон**

Проектът е приоритетен за Сухопътни войски и цели за период от осем години да бъдат придобити 150 бойни и специални бронирани машини за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирания батальон. Офертите значително превишаваха утвърдената от Народното събрание финансова рамка. Беше назначена политико-военна направляваща работна група за анализиране на възможностите за продължаване развитието на проекта. Предложението е да се проучат възможностите за реализация на проекта чрез договор „правителство-правителство“ и да се предприемат необходимите действия за осъществяване на първоначални контакти с правителствата на потенциални държави партньори.

- **Модернизация на фрегати проект Е-71**

Не беше осигурено финансиране на проекта за предходните години и възникнаха отклонения във времеви обхват и финансовите параметри, зададени в Документа за неговото инициране. Предложено беше значително намаляване на обхвата на дейностите по възстановяване на способностите на фрегатите, като онези, които не са пряко свързани с модернизация, бяха извадени от неговия обхват. Основен проблем за осъществяването на проекта е липсата на изпълнители по ремонта и обслужването на оръжейните системи. Като се отчита, че двата нови многофункционални модулни патрулни кораба се очаква да бъдат доставени едва през 2025 г. и 2026 г., поддържането на две фрегати в състояние да изпълняват в пълен обем задачи по мисии „Отбрана“ и „Подкрепа на международния мир и сигурност“ няма алтернатива.

- **Възстановяване на летателната годност на самолети МиГ-29**

Приключи изпълнението на сключените пет договора за доставки/услуги към рамково споразумение от 2018 г. за интегрирана логистична поддръжка на самолети МиГ-29.

- **Придобиване на лек витлов учебно-тренировъчен самолет**

Основната цел на проекта е придобиване на нов лек витлов учебно-тренировъчен самолет с цел развитие и оптимизиране на системата за първоначална летателна подготовка на курсанти-летци във Висшето военновъздушно училище „Георги Бенковски“ – Долна Митрополия. В изпълнение на сключения договор, летателен и инженерно-технически състав от Военновъздушните сили и Висшето военновъздушно училище „Георги Бенковски“ премина обучение във фирмата доставчик, а четирите самолета „ZLIN Z 242 L“ бяха получени през декември 2021 г.

- **Придобиване на нови трикоординатни радары**

Проектът е изключително важен за въздушния суверенитет на страната и оперативната ефективност на Въоръжените сили и допълва способностите, свързани с придобиването на нов тип многофункционален боен самолет. На базата на получена в предходните години информация от

различни производители, през 2021 г. беше разработен Проект за инвестиционен разход. В края на годината беше осъвременен прогнозният график за изпълнение на дейностите в Проекта за инвестиционен разход и започна подготовка на комплект документи за одобрение от Министерски съвет и за последващо предлагане на Народното събрание за приемане.

- **Повишаване на мобилността и защита на личния състав от Силите за специални операции**

Целта на проекта е да бъде осигурена автомобилна техника за изпълнение на широк спектър от задачи от Силите за специални операции. Подписаният през декември 2020 г. договор⁴³ предвижда производство на 98 машини с различно предназначение, със срок за изпълнение до декември 2023 г. През 2021 г. бяха доставени 45 единици техника.

- **Модернизация на Т-72 за нуждите на танковите формирования от Сухопътни войски**

Проектът предвижда модернизация на 44 танка Т-72 и три МТ-ЛБ У в рамките на две години за повишаване на цялостните бойни възможности чрез модернизация на системата за управление на огъня, комуникационно-информационното оборудване, системата за управление на боя и на друго оборудване. В ход е модернизация на първите машини по договора като прототипи.

- **Изграждане на военноморски координационен елемент на НАТО в района на Пункт за базиране Варна, във връзка с мерките по адаптирано предно присъствие на НАТО**

В изпълнение на Пътната карта за изграждане на военноморски координационен елемент на НАТО и осигуряване на заложените комуникационни услуги, беше изградена и акредитирана точка за достъп до системата, необходима за обмен на класифицирана информация на НАТО. Беше инсталиран и конфигуриран сървър за Информационна система за военноморско командване и контрол⁴⁴ и съответните работни места. Стартирана беше процедура за акредитиране на системата и нейното въвеждане в експлоатация.

- **Повишаване на способностите на Военноморските сили за подводни интервенции**

Проектът включва придобиване на способности за изпълнение на пълния спектър от отбранителни подводни интервенции в експедиционен формат, в съответствие с изискванията на НАТО и ЕС. Проектът беше одобрен за участие в пакета от проекти по инициативата на ЕС Постоянно структурирано сътрудничество с наименованието „Модулен елемент за бързо развърщане за подводни интервенции“⁴⁵ и беше оценен като приоритетен за изграждането на отбранителните способности на ЕС.

Във връзка с ограниченията вследствие на пандемията от COVID-19 в страната и в ЕС, през септември 2021 г. бордът за управление на портфолио от проекти одобри удължаване на първия етап и съответно срока на проекта с една година (до 2025 г.), нарастване на финансовите средства за първия етап с повече от 10% и закупуване на допълнително оборудване и консумативи с възникнала необходимост. В началото на декември 2021 г. бяха сключени договори на обща стойност 227 255 лв. за придобиване на допълнително оборудване и консумативи, както и договори за освидетелстване на газови вместимости и за зареждането им с кислород за водолазни нужди.

5.9.2. Процедури по доставката и поддържането на въоръжението и техниката

В Министерството на отбраната беше осъществен контрол по изпълнението на 329 текущи договора, сключени през 2021 г. и предходни години, за доставка на стоки и предоставяне на услуги и на 97 рамкови споразумения. От тях, 145 договора и 9 рамкови споразумения бяха приключени през 2021 г., а изпълнението на 169 договора и 86 рамкови споразумения продължава и през 2022 г.

Извършени бяха дейности по 164 процедури за възлагане на обществени поръчки за доставка на стоки и предоставяне на услуги. Въз основа на проведените обществени поръчки бяха сключени 153 договора, 20 рамкови споразумения и 65 допълнителни споразумения с възложител министърът на отбраната на приблизителна стойност 101,88 млн. лв.

⁴³ № УД-03-62/08.12.2020 г.

⁴⁴ Maritime Command and Control Information System (MCCIS)

⁴⁵ Deployable Modular Underwater Intervention Capability Package – DIVEPACK

Вследствие на сключените през годината договори, рамкови споразумения и допълнителни споразумения, бяха осигурени нови и поддържани вече изградени способности в следните направления: интегрирана логистична поддръжка за вертолетите „Пантер“ и „Дофин“ и на двигатели за тях, както и на самолети „Пилатус“; основен/капитално-възстановителен ремонт на вертолет Ми-24В; доставка на авиационно-техническо имущество за L-39ZA; докови ремонти на минен ловец клас „Трипарти“, спасителен кораб „Протео“, водолазен катер, хидрографен катер, минен заградител и моторен влекач „Мизар“ на Военноморските сили и др.

5.10. Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори

- **Многонационална програма за стратегически въздушни превози**⁴⁶

Република България разполагаше за 2021 г. с ресурс от 51,3 летателни часа по програмата. От този ресурс 72% (37,2 часа) бяха изразходвани за развърщане на личен състав с числящата му се екипировка и материални ресурси за участие в мисията „Решителна подкрепа“ в Афганистан, както и при изтеглянето на техниката и материалните ресурси от зоната на операцията. До и от зоната на операцията бяха транспортирани общо 120 човека, два леки автомобили с повишена проходимост и около 36 тона материални ресурси и екипировка.

- **Програма на НАТО за съюзно земно наблюдение**⁴⁷

България участва съвместно с още 14 страни-членки на Алианса в програмата с цел придобиване на система за наблюдение на земната повърхност от въздуха на базата на пет безпилотни летателни апарата. През февруари 2021 г. Съюзното командване по операциите на НАТО декларира първоначални оперативни способности на програмата, а достигане на окончателни оперативни способности е планирано за 2024 г. Всички дължими средства по оперативния и административния бюджет на програмата според договорения национален принос са платени.

- **Програма на НАТО за инвестиции в сигурността**⁴⁸

Програмата финансира изграждане на инфраструктура за постигане на необходими оперативни способности на Алианса. Изпълнението на проекти има не само военни, но и редица положителни икономически, социални и финансови измерения. Програмата способства за осигуряване на устойчивост на отбраната и придобиване на ценен високотехнологичен опит. Въпреки конкуренцията между страните-членки за изпълнение на проекти на тяхна територия, осъщественият мониторинг от страна на НАТО по планиране и реализиране на проекти констатира, че Република България е една от страните-членки с най-добри резултати. Получените до момента по програмата финансови средства надвишават многократно направените от България вноски.

По програмата на НАТО за инвестиции в сигурността бяха осъществени дейности по проектите „Военноморски комуникационни системи за командване и управление на надводни кораби“, „Вместимости за горива за летища на НАТО“, „Интегриране на силите и засилена подготовка“ и „Изграждане на инфраструктура за Препозициониране на силите“. Изпълнени са подготвителните дейности по проектите „Съоръжения за презареждане във въздуха“ и „Отбранителни и нападателни въздушни активи“, които са пряко свързани с изграждането на инфраструктурата за приемане на самолетите F 16 Block 70.

Стартирано беше и изпълнението на проекти, осигуряващи морски способности.

- **Програми и целеви фондове на САЩ за подпомагане в областта на сигурността**

Бяха сключени пет нови договора и седем изменения и допълнения към договори на обща стойност 38 633 016 щатски долара по Програми и целеви фондове на САЩ за подпомагане в областта на сигурността за изграждане на отбранителни способности⁴⁹. Финансовите средства са предназначени за подобряване на оперативната съвместимост за участие в съюзни и съвместни операции, придобиване на нови способности и за попълване на недостиг по Целите на способности на НАТО, както и за осигуряване на подкрепа на изпълнението на мисиите на Въоръжените сили.

⁴⁶ Strategic Airlift Capability (SAC)

⁴⁷ Alliance Ground Surveillance (AGS) system

⁴⁸ NATO Security Investment Programme (NSIP)

⁴⁹ Foreign Military Financing – FMF, Countering Russian Influence Fund – CRIF, Building Partners Capacity – BPC и др.

В различна степен на изпълнение се намират 63 договора и допълнения към тях, финансирани по Програми и целеви фондове на САЩ. Бяха реализирани доставки на инструменти и лабораторно оборудване по договора за придобиване на самолет F-16 Block 70; материали за авиомедицинска евакуация за вертолетите AS 532AL „Cougar”; десантна парашутна система с кръгъл купол MC-6 и комуникационно-информационно оборудване за Съвместното командване на специалните операции; материали за Военномедицински симулационен тренировъчен център за Военномедицинска академия; оборудване за неутрализиране на невзривени боеприпаси и импровизирани взривни устройства и комуникационно-информационно оборудване за изграждане на Тактически оперативен център за Сухопътни войски, както и учебници, материали и публикации за обучение по английски език. Общата сума на доставеното оборудване възлиза на 924 520, 54 щ.д.

5.11. Технологични, изследователски и развойни проекти

Беше приет вторият етап и финансиран третият етап от изпълнението на научните проекти, включени в Списък с приоритизирани научно-изследователски проекти за периода 2019-2021 г., който е приет от Съвета по въоръженията, утвърден от министъра на отбраната и финансиран по програмата „Научно-изследователски дейности и проекти“. Приоритетно по научноизследователски теми и проекти в интерес на отбраната работиха Институтът по отбрана „Професор Цветан Лазаров“ и висшите военни учебни заведения.

Институтът по отбрана „Професор Цветан Лазаров“ активно участваше в Европейското и Евро-атлантическото изследователско пространство и успешно извърши научни изследвания, поддръжка и съпровождане на научни проекти и експерименти в рамките на НАТО и ЕС. Чрез Института се осъществяваше сътрудничеството с Организацията за наука и технологии на НАТО⁵⁰ и Европейската агенция по отбрана. Институтът участва в 10 проекта в рамките на Програмата на Европейския съюз за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“.

Беше обявена инициатива на НАТО за създаване на нов орган – Ускорител за иновации в отбранителния сектор в Северноатлантическия регион⁵¹, който да насърчава сътрудничеството между съюзниците по критични технологии, оперативната съвместимост и използването на иновации чрез ангажиране с индустрията, академичния и частния сектори. Одобрено беше и създаването на многонационално финансиран фонд на НАТО за иновации⁵². България декларира желание за участие със сертификационен център за автономни системи и изкуствен интелект, а Институтът по отбрана започна подготовка за реализация на това намерение.

5.12. Освобождаване и утилизация на излишни бойни припаси

Временно беше прекратено изпълнението на Договор⁵³, сключен между Агенцията на НАТО за поддръжка⁵⁴ и чуждестранна фирма за унищожаване общо на 872 тона касетъчните боеприпаси на Българската армия. Прекъсването беше в резултат на инцидент, възникнал в края на 2020 г. в производствената база на фирмата, който не е свързан с касетъчните боеприпаси на Българската армия. Планирано е унищожаването да бъде възстановено и да приключи до края на 2022 г. Финансовите средства, необходими за унищожаването на втората партида касетъчни боеприпаси, бяха осигурени от САЩ като резултат от подписания „Меморандум за сътрудничество между Министерството на отбраната на Република България и Държавния департамент на САЩ относно помощ за унищожаване на конвенционални оръжия“⁵⁵. Окончателно бяха изпълнени и отговорностите за България, произтичащи от този меморандум, като на Зенитен полигон „Шабла“ бяха изстреляни 150 ракети 9M32M „Стрела-2М“, а на полигон „Тюлбето“ бяха унищожени 100 неизправни ракети 9M32M и 50 пускови механизми 9П58.

Започна изпълнението на договор⁵⁶ за освобождаването от излишни силно токсични, пожароопасни и взривоопасни ракетни горива. Към края на 2021 г. договърът е изпълнен на около

⁵⁰ NATO Science and Technology Organization - NATO (STO)

⁵¹ Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic - DIANA

⁵² NATO Innovation Fund

⁵³ LB-UM/4500407179

⁵⁴ NATO Support and Procurement Agency (NSPA)

⁵⁵ № УД-12-10/2020 г.

⁵⁶ № УД-03-37/15.09.20 г.

20 %. Стартира и изпълнението на договор⁵⁷ за унищожаване чрез контролирано изгаряне/взривяване на общо 203,651 тона боеприпаси, елементи за тях и пиротехнически изделия, чието техническо състояние ги класифицира като рискови за съхранение. Договорът е на стойност 999 986,35 лева с ДДС. Срокът за изпълнение е до края на юни 2022 г., а през 2021 г. са унищожени общо 60 тона.

⁵⁷ № УД-03-77/16.12.2020 г.

6. ХОРАТА В ОТБРАНАТА

6.1. Състояние на окомплектоването на Министерство на отбраната и Въоръжените сили

Бяха извършени организационно-щатни промени в 104 структури и военни формирования и бяха създадени две нови командвания на оперативно ниво⁵⁸. В резултат на организационно-щатните промени, съставът на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия беше увеличен спрямо 31.12.2020 г. с 507 длъжности за военнослужещи и 28 длъжности за цивилни служители, а съставът на доброволния резерв беше увеличен с 294 длъжности

Към 31.12.2021 г. длъжностите за военнослужещи в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия бяха окомплектовани на 82,1%, както следва: офицери 78,9%, офицерски кандидати 92,7%, сержанти/старшини 91,7% и войници/матроси 77,2%.

Вследствие на предприетите мерки за намаляване на некомплекта, в края на 2021 г. беше отчетено нарастване на комплектуването с военнослужещи с около 2 % спрямо 2020 г. Мерките продължават и се очаква тенденцията за намаляване на некомплекта да продължи и през 2022 г. Независимо от проведените през годината мероприятия, некомплектът във Военноморските сили се повиши с близо 4 % спрямо края на 2020 г. и достигна 16,4%.

Въпреки положените усилия за комплектуване на въоръжените сили с доброволен резерв, заетите длъжности към 01.12.2021 г. са едва 13,8%. Процесът за попълването е затруднен от недостатъчна финансова привлекателност на службата в доброволния резерв и нежелание от страна на работодателите да позволяват отсъствие от работа на техни служители. Бяха създадени условия за стартиране на срочна служба в доброволния резерв, с което се цели намаляване на некомплекта от военнослужещи и доброволни резервисти.

6.2. Длъжности в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации

Успешно бяха попълнени длъжностите в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации. Към 31.12.2021 г. процентът на окомплектоване на национални длъжности извън България е общо 94,3 %. Международните длъжности извън територията на страната са попълнени на 87,6 %, от които длъжностите в Командната структура на НАТО са попълнени на 98 %. От проведените конкурси за заемане на длъжности за следващи периоди, обаче, бяха подбрани военнослужещи за около 75% от обявените длъжности.

В България функционират три международни организации, които към края на 2021 г.⁵⁹ са комплектувани с български военнослужещи и цивилни служители на 83,2 %. Седем военнослужещи са дългосрочно командировани в САЩ⁶⁰ и се обучават за усвояване⁶¹ на новия самолет F-16.

6.3. Набиране и кариерно развитие

Продължиха планово конкурсите за приемане на военна служба. Бяха приложени мерки за усъвършенстване на процедурите по приемане, изпълнение и освобождаване от военна служба. Чрез централизация на конкурсите по региони бяха съкратени сроковете на тяхното провеждане. Възможностите за преминаване на войници/матроси в сержантския и офицерския състав, след преминаване на съответното обучение, допринесоха за намаляване на нивото на некомплектованост при сержантския /старшинския състав.

Информационната кампания „Бъди войник“, рекламирането на военната професия чрез електронните медии и провеждането на мероприятия с военнослужещи имаха положителен ефект за повишаване на интереса към военната служба и броя на кандидатите. Допълнителните мерки за преодоляване на некомплекта във въоръжените сили, доведоха до увеличаване на кандидатите за

⁵⁸ Командване за логистичната поддръжка и Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана

⁵⁹ Щабен елемент за интегриране на силите на НАТО - NFIU-BGR; Център за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности на НАТО за управление на кризи и реагиране при бедствия - CMDR COE; и Национален мобилен комуникационен модул - DCM-F

⁶⁰ По линия на междуправителствен договор "F-16 Block 70 aircraft and associated support"

⁶¹ По изпълнение на Международната инициатива „Усвояване в САЩ на подлежаща на придобиване нова оръжейна платформа – самолет F-16 Block 70“

приемане на военна служба в определени региони от страната. Напускането на военнослужещи от войнишкия/матроския) състав и увеличаване на некомплекта е характерно за регионите с ръст на икономиката и по-високо заплащане извън армията.

6.4. Военно-образователна система

Проведено беше обучение на общо 9405 военнослужещи, цивилни служители и граждански лица за придобиване на образователно-квалификационна степен „бакалавър” и „магистър” и за придобиване на образователна и научна степен „доктор”. Извън Военна академия и висшите военни училища през 2021 г. са обучени общо 326 военнослужещи и цивилни служители.

Обучение в квалификационни курсове по английски език преминаха 408 военнослужещи и цивилни служители, от които 127 военнослужещи са от декларираните формирования по Цели на способностите за НАТО. Продължи обучението и в квалификационни курсове в чужбина, включително и по програми на правителството на САЩ.

По линия на международното сътрудничество беше подписано „Споразумение между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на отбраната на Република Азербайджан за сътрудничество в областта на военното образование и обучение“. Продължи координацията на проект на договор с Република Северна Македония за обучение на военни лекари в граждански и висши военни образователни институции на Република България. Четирима виетнамски обучаеми завършиха обучението си в бакалавърски програми, а трима военнослужещи от Република Северна Македония преминаха през обучение в магистърски програми. Военните академии и висшите военни училища участват активно в програмите за мобилност на ЕС с преподаватели, курсанти и студенти.

Констатирани са пропуски в езиковата подготовка и в покриването на специфичните изисквания за заемане на национални и международни длъжности в структурите на НАТО и ЕС, поради което военно-образователната система следва да бъде адаптирана за преодоляване на този дефицит.

6.5. Социален статус и мотивация

За четвърта поредна година основните месечни възнаграждения на военнослужещите и основните месечни заплати на цивилните служители по трудово и служебно правоотношение бяха увеличени средно с 10%.

Курсове за преквалификация завършиха 31 военнослужещи, освободени от военна служба. Голям е интересът към курсове с икономическа и бизнес насоченост и професии, търсени по региони. За социална адаптация на военнослужещи, освобождавани от военна служба бяха проведени 229 групови информационни беседи за повишаване на информираността за правата, условията и реда за участие в дейностите по адаптация при освобождаване от военна служба и за осигуряване на успешен преход в цивилната сфера. Осигурени бяха информационни материали и информационни събития, свързани с европейски и национални програми и проекти, курсове за обучение, актуално състояние на пазара на труда и свободни работни места.

С еднократни помощи за посрещане на разходи при болест, смърт и злополука бяха подпомогнати 216 военнослужещи, 68 цивилни служители, 14 обучаеми във висши военни училища, 536 военноинвалиди, 477 военнопострадали, 86 ветерани и 47 пенсионирани военнослужещи на обща стойност 636 715,00 лв. В Централния регистър на военноинвалидите и военнопострадалите бяха регистрирани нови 67 правоимащи.

Комисията по материално подпомагане при Министерството на отбраната отпусна еднократни помощи на 10 деца на военнослужещи, загинали при или по повод изпълнение на военната служба, на 201 военноинвалиди с трайно намалена работоспособност със степен на увреждане над 90%, на 770 родители и на преживял съпруг/съпруга на български граждани, загинали при или по повод изпълнение на военната служба, общо в размер на 768 965.00 лв.

Жилищната политика на Министерството на отбраната се изпълнява основно от Изпълнителна агенция „Военни клубове и военно-почивно дело“ чрез картотекиране и настаняване на нуждаещите се военнослужещи и цивилни служители по реда на картотеката в свободни жилища и жилищни помещения в общежитията. В жилища, собственост на Министерство на отбраната на

територията на България, са настанени общо 1523 военнослужещи и цивилни служители. Картотекирани и живеещи на свободен наем са 2971 военнослужещи и цивилни служители. През 2020 г. картотекирани са били 3109 нуждаещи се, а през 2019 г. – 3315. През 2021 г. в жилищните помещения на военните общежития на Министерството на отбраната са настанени 168 военнослужещи и цивилни служители. Министерство на отбраната изплаща месечно 223 877 лева компенсационни суми на военнослужещи и цивилни служители, които живеят при условията на свободно договаряне или 2 462 652 лева годишно. Тенденцията е намаляване на броя на картотекираните лица, както и на разходите за изплащане на компенсационни суми.

Изпълнителна агенция „Военни клубове и военно-почивно дело“ също е ангажирана с реализиране на социалната политика на Министерството на отбраната за отбих и възстановяване на военнослужещи и цивилни служители с цел подобряване качеството на живот и пълноценно използване на отпуските и свободното време. Общият брой на разпределените между структурите карти за почивка в страната за летния сезон е 10988, а за сезон „Зима 2021/2022“ разпределените карти за петдневни почивки в планинските бази са 10173. През сезон „Лято 2021“ допълнително са използвани 791 броя карти, от които за ветерани от войните – 90 карти; за военноинвалиди и военнопострадали – 252 карти; за участници в международни операции и мисии 449 карти.

6.6. Политика на социално сътрудничество

За координиране на взаимоотношенията с национално представителните синдикални организации функционира Отраслов съвет за социално сътрудничество в Министерството на отбраната. Подписан беше нов Колективен трудов договор в Министерството на отбраната за периода 2022 г. – 2023 г. и Споразумение относно представителните и защитните функции на синдикатите с оглед интересите на цивилните служители по служебно правоотношение, работещи в Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, които прилагат Закона за администрацията и Закона за държавния служител, по въпросите на служебните и осигурителните отношения за периода 2022 г. – 2023 г.

6.7. Военно-патриотично възпитание

Взаимодействието с военно-патриотичните съюзи, неправителствените организации със сфера на дейност в сигурността и отбраната и сдруженията на военнослужещите, резервистите, ветераните от войните, военноинвалидите и военнопострадалите бяха осъществени в изпълнение на Годишния план на Министерството на отбраната за предоставяне на финансова помощ на военно-патриотичните съюзи за 2021 г.⁶².

Подкрепа беше оказана и на специализирани младежки формирования и инициативи на различни клубове за военноисторически реконструкции, които пресъздават страници от българската военна история и въздействат емоционално на младото поколение българи.

Подготвени са списъци на загинали във войните в 10 населени места за новоизграждащи се или ремонтирани военни паметници в страната. Работи се по финализиране на Споразумение за военните гробове с Германия и за започване на преговори за двустранно споразумение по опазване на военните гробища и паметници с Румъния. Осъществени бяха откриване на паметници, огледи по сигнал за посегателство, поклонения на ветерани от войните и представители на военно-патриотичните съюзи и др.

⁶² Рег. № РД-39-14/21.07.2021 г.

7. ПОДДРЪЖКА И ОСИГУРЯВАНЕ НА ОТБРАНАТА

7.1. Разузнаване

Дейността на Служба „Военно разузнаване“ беше насочена към развитие на способности и ефективно управление на структурите за добиване, анализ и своевременно предоставяне на разузнавателна информация на държавното и военното ръководство на страната. Като основен елемент от националната система за ранно предупреждение и част от разузнавателната система на НАТО за ранно предупреждение, Службата продължи да осъществява непрекъснато наблюдение, с цел ранно откриване на рисковете и заплахите от конвенционален, асиметричен и хибриден характер за националната и колективната сигурност.

Основни акценти бяха анализът на текущото положение и оценката на перспективите за развитие на военнополитическата, икономическата и хуманитарната обстановка в Черноморския регион и Западните Балкани. С особено внимание беше наблюдавана обстановката в кризисните държави и региони, проявите на международен тероризъм, динамиката в бежанските потоци, проблемите на информационната, енергийната, екологичната и киберсигурност.

Приоритет в приноса на Службата при осъществяване на разузнавателната поддръжка на операциите на Въоръжените сили беше подготовката на националните военни контингенти, участващи в операции и мисии на НАТО и ЕС и гарантирането на сигурността им. Основният фокус в това направление беше върху поддържане и повишаване на разузнавателните способности и ефективно управление на разузнавателните структури за добиване, обработка, анализ и своевременно разпространение на разузнавателна информация.

Служба „Военно разузнаване“ осигурява и националното представителство на ръководно и работно ниво във военните разузнавателни структури, органи и комитети на НАТО и ЕС, формиращи съюзната политика в областта на военното разузнаване.

Службите на военния аташе подпомагаха министъра на отбраната при осъществяване на неговите правомощия в областта на отбраната и международното военно сътрудничество. Основните усилия бяха насочени към разширяване и задълбочаване на сътрудничеството със стратегическите съюзници на Република България и страните партньори за реализиране на двустранните договори, споразумения, планове и програми. Приоритетно място заемаха ангажиментите, произтичащи от членството на страната в НАТО и ЕС.

7.2. Логистично осигуряване

Усилията на логистичните органи бяха насочени към осигуряване на подготовката на военните формирования на територията на страната, комплектоване с материални ресурси и логистична поддръжка на контингентите ни в операции зад граница, както и за оптимизиране на дейностите и взаимовръзките в областта на логистиката.

За преодоляване на дефицита от логистични способности по осигуряване потребностите на Въоръжените сили, поддръжка като страна домакин и транспортиране на различни класове материални ресурси, от 01.09.2021 г. беше създадено Командване за логистична поддръжка на оперативно ниво. Командването има 37 подчинени военни формирования и ще спомогне за изграждане, поддържане и развитие на способности за логистична поддръжка на Българската армия, включително при разполагане на Силите за отговор на НАТО.

През октомври във Военна академия „Г. С. Раковски“ с участници от 14 министерства и ведомства беше проведено първото Национално компютърно-подпомагано командно-щабно учение по поддръжка от страната домакин в условия на зараждаща се военнополитическа криза.

Беше актуализирана нормативната база и вътрешноведомствени актове. Република България се присъедини към „Програмното споразумение за хармонизиране на военните изисквания, свързани с митническите режими“ в държавите-членки на ЕС⁶³. Одобрен беше „Национален план за действие за повишаване на военната мобилност“.⁶⁴ Министерският съвет одобри⁶⁵

⁶³ С РМС № 381/23.05.2021 г.

⁶⁴ С РМС №442/08.06.2021 г

⁶⁵ С РМС № 06/ 07.01.2021 г. одобрено присъединяване на Германия, а с РМС № 380/23.04.2021 г. - присъединяване на Франция.

присъединяването на Германия и Франция към Техническото споразумение между Република България и Върховното главно командване на силите на НАТО в Европа. По този начин продължи изграждането на правната рамка, регламентираща осигуряването на поддръжка от страната домакин за дейности на Силите за отговор на НАТО.

Беше актуализирана „Наредбата за осигуряване с униформено облекло, лични предпазни средства, специално и работно облекло, и друго вещеве имущество и снаряжение в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия”⁶⁶ с цел въвеждане на нови униформени облекла. Беше изменена и Наредбата във връзка с осигуряването с безплатна храна и ободряващи напитки на резервисти в доброволния резерв⁶⁷. Бяха утвърдени от министъра на отбраната „Правила за организиране възлагането на доставки на стоки и предоставяне на услуги от Агенциите на НАТО.

Към 31.12.2021 г. информационна система „Логистика на Българската армия” е внедрена в общо 26 военни формирования. През октомври 2021 г. беше стартирана процедура за сключване за нов договор за осигуряване на техническа поддръжка на информационната система.

От реализация на излишни за Министерството на отбраната и Българската армия имущества са постъпили средства в размер на 10 551 170 лв. без ДДС. Бяха подписани и предоставени за изпълнение на комисионера, както следва:

- 41 комисионни договора и допълнителни споразумения за продажба на движими вещи с общо предназначение на обща стойност 940 829,77 лв.;
- шест комисионни договора за продажба на продукти, свързани с отбраната, които не са оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия на обща стойност 261 912 лв.;
- 23 комисионни договора и 59 допълнителни споразумения за търговската реализация на оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия на обща стойност 9 594 644 лв.

Със заповеди на министъра на отбраната на общини, национални исторически музеи и други юридически лица на държавна или бюджетна издръжка, както и на военно-патриотични съюзи бяха предоставени безвъзмездно, или беше прехвърлено правото на собственост върху: 32 731 оръжия и боеприпаси на обща балансова стойност 311 001,96 лв. и движими вещи с общо предназначение и продукти, свързани с отбраната, на обща балансова стойност 590 171,57 лв.

Бяха предприети мерки за преодоляване на дефицита от пътни превозни средства във военните формирования. Сключени бяха договори за доставка на 21 нови автобуса и 36 нови леки автомобили и бяха доставени осем леки автомобили с нормална проходимост. В отговор искане до Министерството на финансите беше предоставена техника, отнета в полза на държавата от митниците, както следва: пет леки автомобили с нормална проходимост, два леки автомобили с повишена проходимост, 11 товарни автомобили влекачи с полуремаркета, три товарни автомобили влекачи, един товарен бордови автомобил и три автобуса. Отделно, беше инициран проект за придобиване на нови товарни автомобили за декларираните военни формирования, силите за незабавно действие и за поддръжка от страната домакин. Беше доставена техника за възстановяване на пътища. Закупени бяха и резервни части на стойност 25000 лв. за поддръжане на пътните превозни средства във военните формирования, подчинени на Командването за логистична поддръжка.

Беше извършен възстановителен ремонт на осем самолета Су-25К/УБК, 16 двигателя и резервни части за тях. Извършена беше доставка на резервни части за радиолокационни станции. Предприети бяха мерки за увеличаване на назначения срок на служба на различни типове авиационни средства за поразяване и беше стартирана обществена поръчка за поддръжка на зенитно-ракетен комплекс С-300ПМУ.

Република България се присъедини към Партньорството за поддръжка на вертолетите към Агенцията на НАТО за поддръжка и придобиване. Беше стартирана G-инспекция на един вертолет AS 532 AL “Cougar” в сервизен център в Испания.

Подписани бяха договори за извършване на възстановителни ремонти у нас на един вертолет Ми-24В и един вертолет Ми-17. В края на годината бяха подписани рамково споразумение и

⁶⁶ Наредба № Н-9/04.04.2018 г., обн. в ДВ бр 71/ 27.08.2021 г.

⁶⁷ Наредба Н-5/02.04.2015 г., обн. в ДВ бр. 83/ 05.10.2021 г

договор за извършване на доставки и изпълнение на услуги, осигуряващи летателната годност на самолети РС-9М и РС-12/45.

По договори, сключени и авансово разплатени през 2020 г., бяха извършени: доков ремонт на фрегата „Дръзки“, аварийен доков ремонт на базов миночистач „Шквал“ и аварийен ремонт на двигателите на минен ловец „Цибър“. Продължава доковият ремонт на фрегата „Верни“. Завършено беше преоборудването на малък военен транспорт „Сириус“ в минен заградител. Бяха завършени доковите ремонти на новополучените от Нидерландия минни ловци. Бяха подписани договори и стартирани аварийни ремонти на фрегата „Смели“ и корвета „Решителни“, както и докови ремонти на хидрографен катер и водолазен катер. Отделно, в ремонтните работилници на Военноморските сили бяха извършени 33 навигационни ремонта, четири докови и два аварийни ремонта на кораби.

Нерешените проблеми пред логистичното осигуряване са свързани с недостатъчно финансиране, амортизирана техника, липса на резервни части и неритмично извършване на ремонтни дейности. Сериозни пречки създават и тромавите процедури в Закона за обществените поръчки. Част от декларираните формирования, подчинени на Командването за логистична поддръжка, не са окомплектовани с техника, съвместима със стандартите на НАТО, което може да доведе до отлагане изпълнението на поетите ангажменти по Цели на способности. Интензивно използваната автомобилна техника е на лимита на своя технически ресурс и експлоатацията ѝ крие опасност от произшествия. Има недостиг и от автомобилни гуми.

Неритмичната доставка на резервни части и консумативи за бронетанкова, автомобилна и специална техника в Сухопътните войски затруднява логистичното осигуряване на формированията. Част от въоръжението на танковете за военновременните формирования е неизправно.⁶⁸ Значителна част от специалната техника и пътните превозни средства в авиобазите на Военновъздушните сили е остаряла и амортизирана. Голяма част от съдовете за съхранение на горива се нуждаят от подмяна. Всички зенитно-ракетни комплекси и радиолокационни станции се нуждаят от заводски ремонт и продължават да се експлоатират в условия на остър недостиг на резервни части и консумативи, поради недостатъчно финансиране и зависимост на доставките от Руската Федерация. Във Военноморските сили част от корабите, въоръжението и техниката се експлоатират на предела на техническите им възможности, като прегледи и ремонти се изпълняват основно на корабите от декларираните сили.

7.3. Военномедицинско осигуряване

Военномедицинското осигуряване беше реализирано в условията на извънредна епидемична обстановка, породена от COVID-19. След обявяване на пандемията, за оказване на болнична помощ на заболели от COVID-19 бяха разкрити допълнителни болнични легла. В системата на Военномедицинска академия бяха проведени 327 942 амбулаторни прегледи, от които 278 615 планови и 49 327 по спешност. В стационарите на Военномедицинска академия са преминали 61 685 болни за 340 598 леглодни. При стационарната дейност е налице ръст с 8,64%. Средната стойност на разходите за един преминал болен в стационарите на Военномедицинска академия за периода 01.01- 31.12.2021г. е 1433,95 лв. за един леглоден – 259,70 лв. и за издръжката на едно легло – 48177,02 лв.

Военномедицинска академия участва с 530 медицински екипа за осигуряване на 340 мероприятия по подготовка и използване на Въоръжените сили. В Афганистан бяха изпратени двама военнослужещи, в Босна и Херцеговина – също двама, а в Мали - общо 12 военнослужещи. Двама военнослужещи от Военномедицинска академия взеха участие в състава на Усилените сили за отговор на НАТО в небойна операция по оказване на военна поддръжка при евакуация на граждани на Афганистан.

Военномедицинска академия е комплектувана с личен състав на 92,4 %. Недостигът на офицери се отразява при формирането на медицинските екипи за участие в мисии зад граница, при провеждане на лечебната дейност в структурите на Военномедицинска академия и в дейността на медицинските пунктове на военните формирования. Некомплектът от доброволен резерв е 100% от офицери и сержанти.

⁶⁸ Нощни прибори, танкови мерници, автомати за зареждане и стабилизатори

Във връзка с мерките за противодействие на пандемията от COVID-19, беше създадена нова организация на ежедневната дейност. Със заповед на министъра на отбраната беше регламентиран редът за установяване на болни и контактни лица сред военнослужещите и цивилните служители. Многопрофилните болници за активно лечение към Военномедицинска академия бяха подпомогнати с личен състав от Министерството на отбраната и подчинените структури. Бяха извършени 18 ротации, като съставът на всяка ротация е до 32 военнослужещи. Въпреки противоепидемичните мерки рязко нарасна броят на заболелите във Въоръжените сили по време на третата и четвъртата вълни от разпространението на COVID-19. В пика на двете вълни, нивата на заболели военнослужещи достигна до 3%. Независимо от това, превантивните и противоепидемични мерки дадоха резултат и беше запазена способността на формированията да изпълняват поставените задачи.

7.4. Инфраструктура на отбраната

Задача от първостепенна важност през изтеклата година беше финализирането на етапа по проектиране на обектите, които са част от изграждането на необходимата инфраструктура за съхранение, експлоатация и обслужване на новия многоцелеви самолет F-16 Block 70.

В сравнение с предходната година, през 2021 г. се наблюдава увеличение на продадените имоти с отпаднала необходимост. Въз основа на План-график на имоти с отпаднала необходимост, предвидени за осъществяване на разпоредителни действия бяха планирани разпоредителни действия, с 262 имота за осъществяване на продажба чрез търг с тайно наддаване по реда на Закона за държавната собственост. През първото полугодие бяха открити 102 процедури, от които 40 имота бяха продадени с приходи на стойност близо 32 887 600 лв.

С решения на Министерския съвет бяха предоставени безвъзмездно два имота на общини и един имот на Министерство на правосъдието, беше дадено съгласие за продажба на пет имота и за преобразуване на 11 имота от публична държавна в частна държавна собственост. Приети бяха и три решения на Министерския съвет за включване на 17 имота в Държавен поземлен фонд. Със заповеди на областните управители по местонахождение на имотите на Министерство на отбраната беше отнето правото на управление върху 13 имота⁶⁹.

За осъществяването на дейности по Закона за устройството на територията и дейности, свързани със строителство и строителни услуги, бяха издадени общо 41 разрешения за строеж.

Към 31.12.2021 г. имотите с отпаднала необходимост с възложена охрана са 212 с общо 1292 охранители. След извършени разпоредителни действия и преценка на охраната на имотите, броят на охранителите беше редуциран с 99, като месечната сума за заплащане на охранителната услуга беше намалена с 119 357,37 лв.

7.5. Комуникационно и информационно осигуряване

Дейностите в областта на комуникационно-информационното осигуряване бяха насочени към поддръжка на придобитите способности, техническо обновяване и развитие на комуникационните и информационните системи и осигуряване на извънгаранционната им поддръжка. На въоръжение беше прието ново комуникационно-информационно оборудване, което повиши устойчивостта и пропускателната способност на Стационарната комуникационна система на Българската армия и класифицираните мрежи.

За подпомагане работата на държавните институции в условията на извънредна епидемична обстановка, беше осигурена комуникационна свързаност на всички министерства, държавни агенции и областни администрации към мрежите за предаване на неклассифицирана информация от обхвата на Комплексната автоматизирана система на страната. Мрежите бяха в готовност за използване при необходимост и като алтернативна комуникация по време на парламентарните и президентските избори. За модернизирание на Системата, беше сключено рамково споразумение за срок от 36 месеца и беше извършена доставка на голяма част от заявеното за 2021 г. ново комуникационно и информационно оборудване⁷⁰.

⁶⁹ На основание чл. 17, ал. 2 от Закона за държавната собственост

⁷⁰ Рамково споразумение № УД-04-19/09.04.2021 г. с фирма „СТЕМО“ ООД. В изпълнение на това рамково споразумение, беше сключен договор с № УД-04-37/14.07.2021 г. със срок на изпълнение 12 месеца.

Продължи изграждането на Оптични кабелни линии за привързване на Стационарната комуникационно-информационна система на Българската армия към Единната електронно съобщителна мрежа на държавната администрация за нуждите на националната сигурност и отбрана. Бяха изградени оптични кабелни линии с дължина 210 км с прилежащи към тях 16 комуникационни възли.

Един от националните приоритети като страна-член на НАТО е изграждане на отбранителна способност за защитено опознаване „свой-чужд“ на военните платформи от Въоръжените сили. Беше сключен договор между Агенцията на НАТО за комуникации и информация и фирма за интегриране на оборудване във вторични радары от Военновъздушните сили. Придобито беше също така оборудване за военно формиране.

На базата на Меморандума за разбирателство между Министерството на отбраната и Агенцията на НАТО за комуникации и информация бяха сключени споразумения за поддръжка и предоставяне на комуникационни услуги и за доставка на комуникационно и информационно оборудване и криптографски средства за формирования от Българската армия. Продължи разширяването на националния сегмент от мрежата на НАТО за обмен на класифицирана информация, както и изграждането на мрежа за видеоконферентна връзка и разширяване на възможностите за предаване на глас по защитена мрежа.

Продължава развитието на Автоматизираната мрежа за свързка с подвижни обекти по стандарт TETRA. Беше сключен договор за проектиране и изграждане на мобилни модули, с което да се гарантира покритие на системата в райони извън нейния обхват.

7.6. Сигурност на информацията

Системата за защита на класифицирана информация функционираше устойчиво и допринесе за изпълнение на изискванията на националното законодателство и международните договори в тази област. Усилията на структурите по сигурност на информацията бяха съсредоточени за изпълнение на изискванията в областта на физическата, документалната, персоналната, криптографската и индустриалната сигурност на информацията, както и сигурността на комуникационните и информационни системи и киберотбраната.

Бяха проведени 70 курса за обучение на длъжностните лица по сигурността на информацията и бяха обучени 330 служители. С приоритет беше обучението на длъжностните лица, определени за участие в операции и мисии извън територията на Република България и за заемане на международни длъжности. Поради епидемичната обстановка бяха отменени 20 курса.

Беше създадена организация за издаване на 5144 разрешения за достъп до национална класифицирана информация и 2463 сертификата за достъп до класифицирана информация на НАТО и ЕС. Общо за администрацията на Министерството на отбраната бяха обработени 57334 документа, от които 36411 класифицирани и 20923 некласифицирани документи и копия.

Електронният обмен на класифицирана информация беше гарантиран с експлоатация на акредитираните национални, на НАТО и ЕС комуникационни и информационни системи. Бяха стартирани 35 нови процедури за акредитиране и издадени 24 сертификата за сигурност.

Въведени в експлоатация бяха нови криптографски мрежи и бяха одобрени за използване нови точки от работещи криптографски мрежи. Прекратена беше експлоатацията на една криптографска мрежа. Поради изтичане на определените срокове за експлоатация, бяха предприети действия за замяна на криптографски средства.

Осигурено беше провеждането на телефонни разговори, съдържащи класифицирана информация на НАТО, до ниво NATO SECRET, на част от ръководния състав на Въоръжените сили и структури от държавната администрация.

Продължи развитието на комуникационно-информационната система „ЩИТ“. Извършена беше доставка на 248 настолни и 80 преносими компютри. Първият център за данни в сградата на Министерството на отбраната беше напълно изграден и получи акт 16 през април.

7.7. Киберотбрана

Киберсигурността е ключов елемент на националната сигурност, а киберпространството се разглежда като пети домейн за провеждане на операции. Рисковете и заплахите в средата на

сигурност и в частност в киберпространството, създават условия за нарастване на уязвимостите на критични военни комуникационни и информационни системи и на системите за командване и управление на Въоръжените сили. Това изисква капацитет и способности за киберотбрана, адекватни на съвременните предизвикателства.

През април 2021 г. беше приета Актуализирана Национална стратегия за киберсигурност „Киберустойчива България 2023“⁷¹, която надгражда стратегическия документ от 2016 г. и предвижда изграждане на интегрирана Национална система за киберсигурност със способности за реакция при мащабни атаки срещу български информационни ресурси.

Продължиха усилията за развитие на административен, технически и организационен капацитет по киберотбрана на Министерството на отбраната. Фокусът беше върху развитие на устойчив организационен модел за координирано и ефективно ръководство, планиране и управление на киберотбраната. Създаденото Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана на оперативно ниво ще предоставя пълен набор от комуникационни и информационни услуги и ще развива способности за провеждане на кибероперации в интерес на стратегическото ниво на системата за командване и управление.

Ефективно бяха използвани възможностите на членството в НАТО и ЕС и двустранното сътрудничество със САЩ за реализиране на съвместни проекти и инициативи по киберотбрана. Експерти от Министерството на отбраната и Българската армия взеха участие в различни курсове, тренировки и учения по киберотбрана в национален и международен формат. За повишаване на натренираността и капацитета по киберсигурност допринесе участието в киберученията на НАТО⁷² и в българо-британско кибер учение⁷³. Един служител премина специализиран курс по киберсигурност в Академията на НАТО в Португалия.

7.8. Военно-географско осигуряване

Военно-географската служба осигури географски материали и цифрови географски данни на 156 потребители, от които 95 чрез Информационната система за предоставяне на публичен достъп до пространствените данни и услуги на Министерството на отбраната. Бяха отпечатани 75 100 картни листа (топографски и специални карти). Отпечатани бяха: ново издание на картата по стандартите на НАТО в мащаб 1:250 000 и Физикогеографска карта на Република България в мащаб 1:300 000. Приключи изработването на специална карта на учебен полигон „Ново село“ в съответствие със стандартизационното споразумение на НАТО⁷⁴. Продължи работата по обновяване и картографско редактиране на Държавната топографска карта в мащаби 1:25 000 и 1:50 000, както и на карта по стандартите на НАТО в мащаб 1:50 000.

Бяха извършени полеви геодезически измервания за определяне на аеронавигационните обекти и елементи на летищата „Граф Игнатиево“, „Крумово“, „Долна Митрополия“ и „Чешнегирово“. Извършени бяха полеви геомагнитни измервания на станциите от магнитната мрежа на Република България, разположени в района на Южна България. Беше актуализирана информацията за предоставяните услуги на „Геопортал на Министерството на отбраната“. За първи път административните услуги на Министерството на отбраната, предоставяни от Военно-географската служба, бяха качени на сайта на Държавна агенция „Електронно управление“.

На експертно ниво продължи участието в работата за актуализиране и развитие на Геопространствената политика на НАТО, Доктрината за геопространствено осигуряване на НАТО и Концепцията на ЕС за геопространствено осигуряване при управление на кризи и при военни операции и мисии, съгласно Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Резултатите от тези участия се използват от Военно-географската служба за прилагане на стандартите на Алианса в областта на геопространственото осигуряване.

⁷¹ Приета с Решение на Министерския съвет № 301 /02.04.2021 г.

⁷² „CYBER COALITION-2021“ и „LOCKED SHIELDS-2021“, както и в учението „Coalition Warrior Interoperability Exploration, Experimentation, Examination, Exercise“

⁷³ „PANACEA-2021“, част от проекта „GB-BG CYBER SHOCKWAVE-3“

⁷⁴ STANAG 3833

7.9. Военна стандартизация, сертификация и кодификация

През 2021 г. бяха организирани: ратификацията и одобряването на 104 стандартизационни документи на НАТО, прилагането на 111 документа, потвърждаване на прилагането за 49 документа. В информационната система „СТАНДАРТ“ бяха актуализирани/въведени 380 споразумения на НАТО по стандартизацията.

Извършени бяха три сертификации и шест процедури по надзор на отбранителни продукти в пет търговски дружества. В съответствие с изискванията на съюзните публикации на НАТО, бяха сертифицирани системите за управление на качеството в 17 търговски дружества и беше извършен надзор на системите за управление на качеството в 36 търговски дружества.

През годината бяха извършени 22 сертификации на летателната годност на военни въздухоплавателни средства, една сертификация на летателната годност на въздухоплавателни средства на Министерството на вътрешните работи и десет проверки на военни въздухоплавателни средства с издадени сертификати.

Присвоени бяха 1388 нови български Стокови номера по НАТО и 36 кода за доставчик на български фирми и организации.

7.10. Търговски дружества на Министерството на отбраната

Към Министерството на отбраната има регистрирани 10 еднолични търговски дружества, представляващи публични предприятия със 100% държавно участие, в които министърът на отбраната упражнява правата на държавата като едноличен собственик на капитала. Две от тях са акционерни дружества, а осем са дружества с ограничена отговорност.

В изпълнение на правомощията на министъра на отбраната в качеството му на едноличен собственик на капитала в търговските дружества с държавно участие в капитала през отчетния период бяха изготвени 159 нормативни и ръководни документа (*решения, протоколи, заповеди, договори и допълнителни споразумения*).

Въз основа на представените годишни финансови отчети за финансовата 2020 г. бяха изготвени 11 финансово-икономически анализи на дейността на едноличните търговски дружества. Направените анализи показват, че три дружества са генерирали отрицателен финансов резултат (*счетоводна загуба*), а седем дружества са отчетили положителен финансов резултат (*счетоводна печалба*). В резултат от дейността на търговските дружества за 2020 г. през предходната 2021 г. беше разпределен дивидент за държавата в размер на 753 400 лева. Дивидентът за държавата от печалбата е увеличен с 434 450 лева спрямо предходната финансова 2020 г. и общо с 537 200 лева спрямо финансовата 2019 г. По детайлна информация е дадена в Таблица 3.

Таблица 3 – разпределен дивидент за държавата през 2020 и 2021 г.

Финансова година	Разпределен дивидент за държавата	Изменение спрямо предходната година
2020 г.	318 950 лева	+ 102 750
2021 г.	753 400 лева	+ 434 450

От изложените данни може да се направи извода, че и през 2021 г. продължи процесът на финансова стабилизация на търговските дружества.

8. ИЗВОДИ

Запазва се тенденцията за трайно влошаване на средата на сигурност. В средносрочен план динамизирането и разширяването на съществуващите и възможното възникване на нови кризи и конфликти в близки до Република България държави и региони обуславят нарастването на изискванията към отбранителните способности.

В тези условия Република България затвърждава мястото си на надежден съюзник в НАТО, конструктивен член на ЕС и фактор за стабилността в Югоизточна Европа и Черно море. Изграждането на адаптираното предно присъствие на НАТО в Черно море е от изключително важно значение за сигурността и отбраната на страната. Създаването на Военноморски координационен елемент в пункт за базиране Варна, с намерение да се развие като съюзна структура, е потвърждение на последователната политика на Република България като ангажиран и отговорен съюзник.

През 2021 г. беше отчетено известно подобрене в състоянието на отбранителните способности на българските въоръжени сили, което позволяваше изпълнението на възложените им задачи по мисиите, произтичащи от конституционните им задължения и в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Все още са налице сериозни дефицити, които са причина за ограничения в готовността на силите, в сроковете и в обема на изпълняваните задачи, особено по мисия „Отбрана“.

За преодоляване на ограниченията е необходимо да продължи планомерното изпълнение на целите и приоритетите от Програма 2032 и адекватното финансиране на отбраната. Необходимостта от ускорено превъоръжаване и модернизация налага по-висок ръст на капиталовите разходи.

Програма 2032 е първата дългосрочна програма с обхват от 12 години. Тя е хармонизирана с планирането на отбраната в НАТО и ЕС и с процесите на подготовка на нова Стратегическа концепция на Алианса и Стратегически компас на ЕС.

С План 2026 е дефинирана командна, функционална и организационна структура, численост на Въоръжените сили и дейности за изпълнение на Програма 2032, които са добра основа за изграждане и развитие на отбранителните способности за посрещане на предизвикателствата в променящата се среда на сигурност.

През 2021 г. се забелязва началото на положителна тенденция с лек ръст на окомплектоваността. Недостигът на личен състав, обаче, остава висок. Най-тежко е състоянието с некомплекта в Сухопътните войски, особено при декларираните формирания. Тревожно е и увеличаването с 4% на некомплекта във Военноморските сили. Окомплектоването на доброволния резерв също остава на крайно недостатъчно равнище. Следва да продължат мерките за окомплектоване с личен състав и усилията за повишаване на атрактивността на военната професия на пазара на труда.

Голяма част от въоръжението и бойната техника са морално и физически остарели, с изтекъл или изтичащ ресурс на експлоатация. Това влияе негативно върху изпълнението на мисиите и задачите, подготовката и постигането на оперативна съвместимост. Ограниченият брой изправна авиационна техника е основна причина за неизпълнението на планираните летателни часове във Военновъздушните сили и има негативно отражение върху нивото на безопасност на полетите и способностите за ефективно изпълнение на задачите. Зенитно-ракетните комплекси и радиолокационни станции също са в края на жизнения си цикъл и се нуждаят от заводски ремонт. Същите се експлоатират в условия на остър недостиг на резервни части и консумативи, поради недостатъчно финансиране и зависимостта на доставките от Руската федерация. Зависимостта от Руската федерация за ремонт и поддръжка на останалата на въоръжение съветска техника е проблем за националната сигурност.

Тревога предизвиква увеличаващото се технологично изоставане на българските въоръжени сили, което има негативен ефект върху тяхната оперативна ефективност. Във време, когато нововъзникващите технологии водят до развитието и използването на качествено нови способности, нараства рискът от появата на значителна и трудно преодолима технологична разлика между въоръжените сили на съюзниците. Това от своя страна дава негативно отражение върху оперативната съвместимост и способността за съвместно провеждане на операции на Алианса. Налице е критична необходимост от ускорено технологично превъоръжаване и модернизация на Въоръжените сили през следващите години.

Финансовите ограничения, големият брой вакантни длъжности и остаряло въоръжение и техника са основните причини, възпрепятстващи изпълнението на Целите на способности на НАТО. Особено сериозно е изоставането по отношение на приоритетното изграждане на тежка механизана бригада в Сухопътните войски, съгласно критериите на НАТО.

Подготовката във Въоръжените сили беше осъществена съгласно планове и допринесе за съхранение на способностите за изпълнение на задачи и по трите мисии. Негативно влияние върху подготовката оказаха големият брой вакантни места, незадоволителното състояние на въоръжението и техниката и ограниченията във връзка с COVID-19. Въпреки тези ограничения, е регистриран положителен ръст от 21% в броя на проведените учения спрямо предходната година. Състоянието на бойната и мобилизационна готовност на щабовете и военните формирования осигуряват организираното нарастване на готовността им и провеждането на мобилизация.

С реализация на трите основни инвестиционни проекта⁷⁵ се създават базови предпоставки за преодоляване на дефицита от критично необходими способности. Преодоляването на този дефицит зависи и от придобиването на: нови и съвместими с НАТО трикоординатни радары; зенитно-ракетни комплекси; дистанционно управляеми системи и дроне, както и средства за защита от такива; системи за командване и управление; способности за киберотбрана; артилерийски системи; щурмови хеликоптери; подводници и др. Необходима е и модернизация на фрегатите клас „Вилинген“ и на танковете Т-72. В процеса на модернизация на Въоръжените сили все повече нараства значението на реализацията на съвместни проекти със съюзни държави в рамките на НАТО и ЕС и използването на потенциала на агенциите на НАТО и ЕС при изграждането и развитието на отбранителните способности.

Стратегическият диалог между Република България и САЩ и десетгодишната Пътна карта за сътрудничество в отбраната са от важно значение за развитието на отбранителните способности на българските въоръжени сили и за изпълнението на Целите на способности на НАТО. Този процес ще съдейства и за реализиране на целите на Програма 2032.

Забавянето на освобождаването от имоти с отпаднала необходимост и утилизацията и унищожаването на негодните боеприпаси са проблеми, които водят до изразходване на ресурси за тяхното съхранение, вместо да бъдат насочени към изграждане на способности.

Определянето на киберпространството като пети домейн за водене на операции изисква приоритетно изграждане на способности за киберзащита на Въоръжените сили и критичната инфраструктура. Стъпка в правилна посока е формирането на Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана. От особена важност е решаването на проблема с недостига на подготвени кадри в областта на информационните технологии.

Системата за развитие на националните концептуални и доктринални документи в областта на отбраната и Въоръжените сили позволява своевременното им актуализиране и хармонизиране в съответствие с промените в средата на сигурност. Резултатите от Стратегическия преглед на отбраната налагат разработване на нова Национална отбранителна стратегия и адаптиране на доктрините.

⁷⁵ Придобиване на нов тип боен самолет; Придобиване на многофункционален модул на патрулен кораб; и Придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизана бригада

9. НОВАТА СРЕДА ЗА СИГУРНОСТ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ВОЙНАТА НА РУСКАТА ФЕДЕРАЦИЯ ПРОТИВ УКРАИНА

За разлика от досегашните доклади за състоянието на отбраната и Въоръжените сили, настоящият документ включва извънредно тази нова точка, посветена на фундаментално новата стратегическа среда след началото на войната на Руската федерация против Украйна, която ще има дълготрайни структуроопределящи последици за архитектурата на сигурност в глобален и регионален аспект.

Войната на Руската федерация против Украйна постави европейската и световната сигурност във фундаментално нова ситуация. Руската военната агресия в Украйна представлява заплаха за мира и сигурността в Европа и е директно предизвикателство за НАТО и ЕС. Заключението от комуникетото от срещата на високо равнище на държавните и правителствени ръководители на страните от НАТО на 14 юни 2021 г. в Брюксел, че „руските агресивни действия са **заплаха за евроатлантическата сигурност**“ (т. 3) получи потвърждение на практика на 24.02.2022 г.

Русия грубо наруши международното право и унищожи съществуващата до момента архитектура на европейската сигурност. Налице са данни, че руските въоръжени сили в Украйна нарушават нормите на международното хуманитарно право, като атакуват цивилни граждани, жилищни сгради и обекти на гражданската инфраструктура, в т.ч. училища и болници. Според главния прокурор на Международния наказателен съд в Хага Карим Хан е започнало разследване за възможни военни престъпления.

На фона на ограниченото използване на военна сила в предишни конфликти, сега Руската федерация води пълномасщабна война. Военният инструмент в пълна степен (*към момента без използването на ядрения компонент, а само със заплахата за неговото използване*) вече се употребява от Русия за постигане на стратегическите ѝ цели, включително и за оказване на натиск върху държавите от евроатлантическата общност.

Военните действия на руските въоръжени сили в южна Украйна са насочени към осигуряване на сухопътен коридор към Крим, както и за значително разширяване на руските териториални води и изключителна икономическа зона в Черно море. Това засяга негативно сигурността и икономическите интереси на останалите черноморски държави, включително и България.

НАТО е фундаментът на колективната отбрана и националната отбрана се осъществява в рамките на колективната. Към момента пряка военна заплаха за териториалната цялост и суверенитета на България няма, но съществуват сериозни рискове за националната сигурност. Затова са необходими превантивни действия, включително разполагане на наша територия на войски и сили на Алианса.

Поради фундаментално новата стратегическа ситуация и особено в светлината на нарушения военно-стратегически баланс на силите в Черно море в полза на Русия и сериозните дефицити от способности на българските въоръжени сили, които в краткосрочен план не могат да бъдат попълнени, главното предизвикателство пред България е как да бъде укрепена националната отбрана в рамките на колективната. Това извежда на преден план необходимостта от ускорено превъоръжаване и модернизация. Едновременно с това е наложително усилване на нашите отбранителни способности чрез разполагане на територията на страната на сили и средства на наши съюзници от Алианса. Развърщането на войски и сили на съюзници от НАТО на наша територия ще бъде и категоричен сигнал към Руската федерация за единството на Алианса и готовността му да защити територията на своите членове. Изпълнението на националните ангажменти по линия на укрепване на възпиращия и отбранителен потенциал на НАТО, включително и по изграждането на Предното присъствие на Алианса на югоизток, е без алтернатива.

Предвид руската агресия, международните санкции против Руската федерация са наложителни и България ги подкрепя и прилага. В тези условия повече е невъзможно останалото на въоръжение в България съветско въоръжение и бойна техника да бъде устойчиво ремонтирано и поддържано във времето от компании от руския и белоруския военнопромишлени комплекси. Поради това се очертава появата на дефицити от способности, които спешно трябва да бъдат попълвани. Необходимо е да бъде ускорен процесът на технологично превъоръжаване и модернизация, като все повече нараства необходимостта, освен от ежегодно целево финансиране от държавния бюджет за утвърдените проекти за модернизация и на трите вида въоръжени сили, и от

създаване на инвестиционен механизъм за финансиране на проектите за превъоръжаване и модернизация. С цел спешното попълване на дефицити от способности е необходимо да се използва подкрепата на съюзниците от НАТО под формата на разполагане на техни сили и средства в България. Нараства и важността на съвместните многонационални проекти за изграждане на способности в рамките на НАТО и ЕС, като начин за споделяне на разходи в условията на финансов натиск. Тук следва да бъдат активно използвани и възможностите на стратегическото ни партньорство със САЩ, включително по линия на FMS.

10. НАПРАВЛЕНИЯ ЗА РАБОТА В СРЕДНОСРОЧЕН ПЛАН

Предвид новата стратегическа ситуация след началото на войната на Руската федерация против Украйна, в средносрочен план усилията са Министерството на отбраната ще бъдат насочени към решаването на най-спешните проблеми на отбраната и Въоръжените сили чрез:

- Спешното попълване на дефицити от способности в краткосрочен план с използване подкрепата на съюзниците от НАТО, включително чрез разполагане на техни сили и средства у нас;
- Изпълнение на мероприятията от Плана за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 г.;
- Разработване на Инвестиционен-план програма на Министерството на отбраната до 2032 г.;
- Разработване на Указания на министъра на отбраната по отбранителната политика за периода 2022-2025 г.;
- Извършване на всеобхватен функционален анализ на административните структури от Министерството на отбраната и изготвяне на предложения за организационно-структурни промени;
- Търсене на възможности в хода на бюджетната процедура за предсрочно изпълнение на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП на Република България до 2024 г. още през 2023 г. и разходите за отбрана да се поддържат на ниво не по-ниско от 2% от БВП до 2032 г., а ако икономическото състояние позволява – и по-високо, при наличие на готови инвестиционни проекти за модернизация и превъоръжаване, с оглед ефективно и ефикасно изразходване на средствата;
- Инициране на междуведомствени консултации за създаване на инвестиционен механизъм (*фонд*) за финансиране на приоритетните проекти за превъоръжаване и модернизация;
- Реализация на комплексни мерки за задържане на служба на подготвен и мотивиран личен състав и за повишаване на интереса към военната професия;
- Актуализация и рестартиране на основния модернизационен проект за Сухопътните войски, работа по други приоритетни проекти за превъоръжаване, както и реализация на дейностите по изграждането на необходимата за F-16 инфраструктура, обучението на пилоти и наземен персонал и индустриалното сътрудничество;
- Изпълнение на дейностите по постигане на Целите на способности на НАТО;
- Продължаване на българското участие в мисии и операции на НАТО и ЕС в съответствие с оперативните изисквания, националните приоритети и възможности;
- Участие в Инициативата за готовност на НАТО;
- Развитие на способности за поддръжка на съюзни сили и средства като страна домакин;
- Изпълнение на дейностите за реализиране на мерките за гарантиране на сигурността и инициативите, свързани с Предното присъствие на НАТО в Черно море;
- Развитие на Военноморския координационен център във Варна като структура от силите на НАТО;
- Продължаване на участието в съюзни военни формирования, както и гарантиране на нормалното функциониране на Центъра за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности на НАТО за управление на кризи и реагиране при бедствия и Щабния елемент за интегриране на силите на НАТО;
- Изпълнение на предвидените за годината дейности от Пътната карта за двустранно стратегическо сътрудничество между Република България и САЩ в областта на отбраната;
- Използване на международното изложение „Хемус 2022“ като платформа за засилване на сътрудничеството в рамките на Индустриалния форум, както и със стартиращи, малки и средни фирми, научни и научно-развойни организации от Българската отбранително-технологична индустриална база, особено в сферата на новите технологии;
- Предприемане на действия за развиване на капацитет в областта на новите технологии в отбраната чрез сътрудничество с високо-технологични български компании;
- Използване на потенциала на агенциите на НАТО и ЕС за изграждане на способности;

- Присъединяване към Фонда на НАТО за иновации и пълноценно използване участието в Акселератора на иновации на НАТО (DIANA);
- Инициране на участие в многонационални проекти за изграждане на способности в рамките на НАТО и ЕС, като начин за споделяне на разходи;
- Продължаване на активното участие в проектите за изграждане на способности по линия на Постоянното структурирано сътрудничество на ЕС;
- Предприемане на действия за развиване на капацитет за анализ и оценка на климатичните промени и тяхното влияние върху сигурността и отбраната и набелязване на конкретни мерки за намаляване на парниковите емисии от военни дейности и съоръжения, без това да ограничава оперативните способности на Въоръжените сили, чрез засилено сътрудничество с българската академична общност, граждански организации в сферата на екологията и иновативни български компании;
- Адаптиране на военно-образователната система, насочено към повишаване на езиковата подготовка на военнослужещите и цивилните служители, определени за заемане на длъжности в структури в НАТО и ЕС, както и конкретно обучение за повишаване на квалификацията предвид специфичните изисквания за всяка една такава длъжност;
- Успешно осъществяване на дейностите по българското председателство (2021-2023 г.) на Процеса на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа.
